

Dvěma totalitami k obnově demokracie

¹ Čejč dnes. Zpravodaj
Obecního úřadu, podzim
2000, s. 10.

Tomáš Dvořák

Léta války a okupace 1939–1945

Konec státní samostatnosti

Tak jako jinde, také pro obyvatele Čejče byla léta 1939–1945 dobou poznamenanou především válkou, která s sebou nesla především nejistotu z budoucího vývoje. Navzdory možným i nemožným scénářům československé krize osmatřicátého roku a proměnlivé náladě nadějí a obav, které vyvrcholily mnichovským diktátem, viselo nebezpečí války ve vzduchu již od jara. Vedle ohlasu převratných politických událostí, jako byl například anšlus Rakouska, působila také konkrétní opatření úřadů jako např. opakovaná zatemňovací cvičení, která v obci zjara proběhla.

Dne 21. května přišla částečná mobilizace. Z Čejče narukovalo deset mužů, mezi nimi také Miloslav Gottland, autor publikovaných vzpomínek na Čejč „Mizející svět“. V září 1938 byl povolán znovu, jeho pluk byl dislokován u Slavonic.¹ Orli a sokolové byli vojenským velitelstvím pověřeni ostrahou železnice.

V té době v obci vrcholily přípravy k volbám do obecního zastupitelstva, které připadly na neděli 29. května.

*Mobilizace v září 1938
(před Wachsmannovým
obchodem).*

Jožka Černý, *1942

Mezi uprchlíky, kteří po „Mnichovu“ v roce 1938 opustili Starou Břeclav byla i rodina Josefa a Marie Černých. Nejprve bydleli v Hovoranech, ale později dostali byt v Čejči, kde otec pracoval u dráhy. Rodina bydlela v domě naproti mlýnu. Zde se jim v 14. března 1942 narodil pozdější slavný zpěvák lidových písní Jožka Černý, který v Čejči prožil první dětské roky. Chvilé osvobození prožila rodina spolu s dalšími Čejčáky pod búdami a ještě v roce 1945 se vrátila do Staré Břeclavi. Zpěváčkova starší sestra Květa Černá-Nešporová vzpomíná na dobré čejčské sousedy, kteří jim pomohli přežít těžká léta okupace.

Naposledy na dalších více než 50 let si tehdy obyvatelé z Čejče zvolili své obecní zastupitele ve zcela svobodných volbách. Odevzdáno bylo 570 hlasů. Nejvíce, tj. osm mandátů v osmnáctičlenném zastupitelstvu, získaly agrárníké kandidátky, po třech mandátech sociální demokraté a lidovci, po dvou národní socialisté a živnostníci. 23. června byl starostou znovu a jednohlasně zvolen rolník Josef Košulič.

Dne 9. června v 15.00 se na nádraží rozeznělo pískání parní lokomotivy. Bez předchozího varování tak začal cvičný protiletdecký poplach a cvičení civilní protiletdecké obrany.

Podobně jako na jiných místech Moravy a celé republiky sledovali obyvatelé Čejče s napětím, ale také s odhodláním velké politické události, které vyvrcholily mnichovskou krizí a odstoupením pohraničí nacistickému Německu.

V den, kdy se schylovalo k osudovému rozhodnutí, 29. září, přijelo do Čejče vojsko. S nadšením vítané vojáky mobilizovaného praporu 17. pěšího pluku z Trenčína vystřídali později vojáci pěšího pluku Jana Sladkého Koziny z Brna, kteří byli v Čejči přechodně ubytováni od 12. října. Plukovní hudba přivítala 30. listopadu před obecním úřadem zvolení nového prezidenta Dr. Emila Háchy, který byl narozdíl od odstoupivšího Edvarda Beneše obyvatelům moravské vsi neznámou osobou. Vojsko z Čejče odjelo 5. prosince, poté co se s obcí rozloučilo uspořádáním tanečního večírku den předtím.

Ačkoliv obyvatelé Čejče nesdíleli pohnuté osudy českých obyvatel odstoupeného pohraničí, katastrofa se nevyhnula ani hodonínskému okresu. V rámci tzv. 5. pásma ztratila republika do 10. října mj. například Břeclav s naprostou převahou českého obyvatelstva. O týden později se obecní rada zabývala myšlenkou přenést do Čejče sídlo okresu z obsazených Hustopečí. Karel Vrána a náměstek starosty Karel Strejc byli pověřeni vyjednáváním s ministerstvem vnitra.² Do konce roku přivítala čejčská škola několik nových žáků, dětí uprchlíků z pohraničí.

Nejvýznamnějším dopadem mnichovského traumatu byla rostoucí apatie obyvatel. S tou byla přijata i zpráva, kterou 15. března vyhubnoval obecní strážník: „*Od obecního úřadu se oznamuje, že dnes říšskoněmecké vojsko obsadí*

² Státní okresní archiv Hodonín (dále jen OAH), fond *Místní národní výbor Čejč* (dále jen MNV-Č), inv. č. 22 Kronika obce 1938–1965, 1938, s. 8.

republiku. Občané se vyzývají ke klidu a aby německému vojsku nekladli žádný odpor. Dále se nařizuje aby se jezdilo a chodilo vpravo.“ Odpoledne přijeli do Čejče od Čejkovic dvě škadrony německých dragounů. Někteří lidé se s nimi dávali do řeči a dokonce jim podávali pivo, víno a koláče. Po krátkém odpočinku pokračovali vojáci v cestě k Hovoránům.

Dne 16. března 1939 oficiálně vstoupil do života Protektorát Čechy a Morava. Na obecním úřadě a značkách ohraničujících obec se objevili německé nápisy.

Všední dny protektorátu

Nejistota let 1938–1939 umocněná začátkem války vyvolala na základě zkušeností obyvatel překotné nakupování zásob. Na začínajících zásobovacích potížích se podepsal také výhodný směnný kurz říšské marky vůči koruně, díky kterému skupovali především textil a potraviny němečtí vojáci a posílali je domů do Německa. Nákupní horečka ignorovala povinné označení židovských a „arijských“ obchodů.

Brzy (v září 1939) se projeví první důsledky válečného hospodářství. Již v roce 1939 byla stanovena válečná přírážka na pivo, lihoviny a tabákové zboží. První odběrní poukazy byly vydávány na mýdlo, od října a prosince 1939 také na potraviny a další zboží. Rostoucí ceny masa před zavedením cenové regulace a obavy z „odvodů“ hospodářských zvířat, ke kterým později skutečně došlo, připravily v roce 1939 také v Čejči o život větší množství vepřů než obvykle. Válka znamenala na venkově také výkup a odvod koní pro potřeby vojska. Zatímco v únoru 1938 padli československým vojákům do oka jen čtyři koně, 16. 11. 1939 jich německá branná moc z Terezína a Čejče vykoupila a odvedla celkem 13.

Tak jako v každém regulovaném hospodářství, zejména v dobách válečného nedostatku, kvetl i po roce 1939 černý obchod. Podle vzpomínek kronikáře prodávali sedláci své přebytky ochotně především Němcům, kteří disponovali říšskými platidly, o která byl větší zájem, než o stále méně hodnotnou korunu. Zejména po žních přijížděli lidé z měst s kufry a za vysoké ceny kupovali přebytky zemědělců.³ Již od roku 1938 vázlo také zásobování uhlím, což se projevovalo mj. frontami povozů u dolů v okolí nedalekých Hovorán, které skončily až po

³ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1939, s. 11.

plk. František Masařík
* 13. dubna 1918
† 4. února 1988

Také jeho cesta do zahraničního vojska vedla přes Polsko a Francii. Postupně sloužil u 601., 504., 32. a 286. perutě RAF, po založení 313. stíhací perutě byl přidělen k této československé jednotce. Bez zranění přežil několik nouzových přistání a bojových poškození letounu a v počtu nalétaných hodin se stal nejvýkonnějším pilotem 313. perutě. Svůj nejvýznamnější úlovek, poškozený letoun FW 190, zaznamenal při doprovodu bombardérů nad letiště Beauvais-Tillé v srdci okupované Francie 27. března 1943.

Dne 30. září 1944 se F. Masařík stal velitelem jedné z letek 313. perutě a 13. srpna se se svými spolubojovníky vrátil do Prahy. Od roku 1946 létal u Československých aerolinií, ale 5. dubna 1948 po komunistickém převratu raději podruhé opustil vlast. Jako letec působil i nadále v Anglii a to až do roku 1971. Vedle řady československých a jiných vyznamenání byl dekorován Křížem letectva AFC za zásluhy mimo přímý boj. 19. dubna 1947 se za činnost mimo 313. perutě stal členem Řádu britského impéria MBE. (Podle materiálů sestavených Bronislavem Hrabcem)

zavedení přidělového systému také na tuto komoditu. Velký nedostatek dolehl také na kuřáky. S přidělovými lístky na kuřivo se čile obchodovalo. Tabák byl tajně sázen do jiných kultur, asi tak, jako se dnes leckde pěstuje konopí, i když z jiných důvodů. Vysoké daně odváděné při pálení slivovice v pálenicích obcházeli také Čejčané pálením tzv. lavorovice. Zvýšila se spotřeba lihových nápojů v hospodách, což podle záznamů kronikáře ohrožovalo ty z hostů, kteří pod vlivem alkoholu mluvili více, než bylo v těžkých dobách okupace zdrávo. Proto již v roce 1939 přistoupil úřad k „prohibičnímu“ nařízení. Více než v hospodách, popíjeli a besedovali zejména sedláci v bezpečí svých „búd“.

Ačkoliv již v roce 1939 byla kulturní činnost v mnoha ohledech podvázána, neklesal v Čejči počet různých tanečních plesů a zábav.

Odboj, kolaborace a perzekuce

Již na podzim 1938 byl v Československu omezen počet politických stran. Po vzniku protektorátu se také „vládní“ Národní jednota a „konstruktivně-opoziční“ Národní strana práce sjednotily v jediném útvaru – Národním souručenství. Vstup do této strany se na jaře stal jakousi manifestací beznadějného nesouhlasu s novými poměry a jednoty národa. Také v Čejči vstoupilo do souručenství 99 % občanů.

Vzrušeně a v prvních letech okupace zklamaně sledovali obyvatelé Čejče vývoj na válečných frontách. S postupem německých vojsk souvisely také první akce státem organizované a mlčky trpěné kolaborace jako sbírka pro německý červený kříž či pocty a vlajkoslávy německým vojákům.

Tři muži z Čejče se však již na počátku okupace rozhodli nečekat na konec války doma.

František Masařík, který se v Čejči narodil 13. dubna 1918, odešel z okupované země přes Ostravu, Varšavu a Gdyni, kde se nalodil na loď a dostal se do Anglie. Nejprve sloužil v britských perutích, poté létal jako pilot v 313. československé stíhací peruti britského královského letectva a s téměř 572 operačními hodinami mu patří třetí místo v žebříčku všech československých pilotů. Do vlasti se vrátil jako poslední z velitelů jedné ze dvou letek 313. perutě.

Jeho spolužák z čejčské školy František Vindiš, narozený 1. června 1939 v Přerově, absolvoval podobně jako jeho kamarád letecké učiliště v Prostějově a také on ve svých 21 letech opustil protektorát, aby se v zahraničí pustil do boje za svobodu. Bojů druhé světové války se účastnil již ve službách francouzského letectva a s legendární 310. československou stíhací perutí RAF se účastnil také letecké bitvy o Británii. Později patřil například mezi nejlepší československé piloty během operace Overlord – vylovení spojenců v Normandii. V bojích získal vysoké vyznamenání D.F.C (letecký kříž za zásluhy).

Třetím zahraničním vojákem z Čejče byl Jaroslav Vyhňák, který se s cizineckou legií dostal až do Afriky a Sýrie, kde zahynul při neštěstí během transportu vojáků do Tobruku. V Tobruku je jeho jméno vtesáno do památníku československých vojáků. Jeho matka Helena Vyhňáková byla několik měsíců v roce 1942 vězněna gestapem.

Ladislav Štok tajně opustil protektorát v roce 1944, aby se připojil k slovenskému povstání. O jeho osudu se však již nikdo nic nedověděl. Jeho matka, manželka dentisty Tomáška, byla v letech 1940–1941 rok vězněna na Pankráci, v Drážďanech a v Lipsku za přípravu velezrady.

Za pokus o ilegální přechod hranic byl v roce 1939 zatčen tehdy sedmnáctiletý Zdeněk Bravenec, který se po pěti letech věznění dočkal osvobození v Dachau.

Útěk se v roce 1939 nepodařil také Ludvíku Lúnovi, který byl zadržen v Polsku a vrácen do protektorátu. V roce 1941 byl půl roku vězněn.

Celkem bylo během okupace v Čejči zatčeno, vyšetřováno nebo vězněno 17 osob, které celkem „odseděly“ přes 19 let. K největšímu počtu zatčení došlo za tzv. první „heydrichiády“ v roce 1941. Několik obětí perzekuce bylo vyšetřováno a vězněno za menší delikty, jako poslech zahraničního rozhlasu a připomínání památky TGM nebo pomoc zajatcům.

Dne 16. 9. 1940 byli zatčeni provozovatelé sokolského kina Karel Strejc a Jakub Žalio na základě udání, že o dva dny předtím, v den třetího výročí smrti prezidenta Masaryka promítali jeho portrét. Kino bylo poté dočasně uzavřeno.⁴

Nacistickými koncentráky a věznicemi dále prošli Alžběta Pertlová a Jaromír Krupica, věznění 15 měsíců

plk. František Vindiš
*1. června 1918
†27. ledna 1991

Po svém útěku do Polska v létě 1939 odplul do Francie a následně do cizinecké legie v severní Africe. Po vypuknutí války byl zařazen k letectvu a po přeškolení byl v listopadu 1939 přidělen k Escadrille Regionale de Chasse 571 (později Groupe de Chasse III/4) – stíhací jednotky operující ze severoafrických základen. Po porážce Francie v roce 1940 odplul do Anglie. Po přeškolení na anglických strojích Hurricane byl v říjnu přidělen k 310. československé stíhací peruti RAF. Zúčastnil se závěrečné fáze bitvy o Británii a později výpadů nad okupovaný kontinent. Sestřelil přitom jeden německý bombardér Junkers 88. Po dokončení operačního turnusu odešel na odpočinek. V roce 1943 se do služby vrátil a opět s „třistadesítkou“ se účastnil také invaze spojenců v Normandii, přičemž sestřelil německý stíhací letoun FockeWulf 190. Od listopadu 1944 po skončení druhého operačního turnusu působil v mimooperační službě. V srpnu 1945 se vrátil do vlasti s 313. perutí. Záslužný letecký kříž DFC získal 28. prosince 1944. Vedle toho byl nositelem řady československých a jiných vyznamenání.

⁴ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1941–1944, s. 5. Čejč dnes. Zpravodaj Obecního úřadu, podzim 1996, s. 21.

za poslech zahraničního rozhlasu. Za rozšiřování letáků drželo gestapo devět měsíců v Uherském Hradišti železničního zaměstnance Františka Janečka. Příslušník čs. tajné policie Rostislav Kolář a úředník Karel Skalský byli obviněni z přípravy k velezradě a svůj postoj k nacistickému režimu zaplatili svými životy v Osvětimi, resp. v Břehu.

Další lidé strávili několik dní ve vyšetřovací vazbě.

Ludmila Zaviačičová, propuštěná ze služby na arizovaném statku, se v roce 1940 vrátila do rodné obce. V roce 1943 ji údajně na udání švagra zatkl gestapo za podporu Židů a přechovávání židovského majetku. Ve skutečnosti měla pouze vlastní úspory a posílala balíčky obětem perzekuce. To však gestapu stačilo. Osvobození se dočkala v Rawensbrücku.⁵

Největší počet obětí měli nacisté na svědomí mezi českými židy. Z 29 osob, které byly v lednu roku 1943 odtransportovány, se z koncentráků vrátily pouze **tři**.

Oběti holocaustu v Čechách

Bedřich Wachsmann, obchodník s textilem, manželka a dcera Renata

Josef Wachsmann, řezník, manželka (syn Vilém přežil a vrátil se)

Amálie Wachsmannová, vdova a její 2 děti (dcera Anna přežila)

Leopold Wachsmann, elektrikář s matkou a její sestrou
Josef Wachsmann, klempíř s manželkou a 2 dětmi

Otto Wachsmann, obchodník, jeho manželka a syn (vrátil se Otto Wachsmann)

Elsa Geigrová, vdova a dvě děti

Max Weinbartl, obchodník, manželka a dvě děti

Arnošt Weigl, obchodník, manželka a dítě

N. Herzog, učitel¹

V roce 1939 byly židovské obchody označeny nápisem „Jüdisches Geschäft“. V atmosféře nákupní horečky vyvolané válkou a nedostatkem zboží však měli v obchodech i přesto plno. Později byly jejich obchody a živnosti zavřeny a majetek konfiskován. Již od roku 1940 také čejtí židé nosili žluté „Davidovy hvězdy“, děti nesměly chodit do školy a židé museli poklízet v parku a na ulicích.⁶

O Geigrův a Weiglův dům požádala v roce 1942 na pokyn z okresu obec pro účely obecního úřadu.

⁵ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1941–1944, s. 5–7. OAH, fond MNV-Č. Podklady k obecní kronice, nezpracovaný a neinventarizovaný materiál, „Stručný popis mého utrpení za okupace“ od Ludmily Zaviačičové.

⁶ OAH, Fond MNV-Č, inv. č. 22, 1939, s. 11; 1941–1944, s. 10–11; Čejč dnes. Zpravodaj Obecního úřadu, léto 1995, s. 15.

Vedle hrdinů odboje měla obec i své antihrdiny. Ačkoli obecni kronika hovoří o udavačství místních Němců, patrně „nejslavnějším“ udavačem byl František Beránek z č. p. 9. Motivy jeho udavačského dopisu zlínskému oberlandrátovi ze sklonku roku 1941, ve kterém si stěžuje na celé obecní zastupitelstvo je těžké posoudit. V krajně nebezpečné době tzv. první heydrichiády nakonec našťestí z tohoto udání nevypluly pro Čejč závažnější následky. Pro ilustraci zde uveďme český překlad tohoto udání, tak, jak je zachytil kronikář Antonín Drdáký.

„V Čejči, 3. 12. 1941

Panu oberlandrátovi ve Zlíně

Já podepsaný dovoluji si p. oberlandrátovi napsati následující: Obecní zastupitelstva pozůstávají ze starých partají, které jsou do dneška samí agrárníci, demokraté a Benešovi socialisté atd. Vůbec v hodonínském okrese jsou obecní zastupitelstva samí dřívější komunisté, kteří pracují klidně a obezřetně proti Říši a proti našemu Vůdci. Např. v Čejči, to je hlavní pevnost Masarykova a Benešova, tady pozůstává obecní zastupitelstvo takto: Starosta je dřívější agrárník, místostarosta je zavřen, první radní jest nepřítel Němců, jeho syn je v Anglii v Benešově legii, jménem František Vindiš. Druhý radní je starý komunistický vůdce, ten nikdy nedá žádné V na svůj dům, tak je nepřátelsky zaujat proti nám, jmenuje se František Švábík.⁷ Prosím p. oberlandrata, mohou takoví lidé pracovat pro Říši? Ti škodí jak hospodářsky, tak mohou konat tichou propagandu všeobecně. Samozřejmě dělají to tak, že nikdo nemůže jim nic dokázat. Samozřejmě je to pro zdejší Židy velmi dobré. Procházejí se veřejně venku na ulici, drží si služby a posílají je k sedlákům vše možné nakupovati a tak žijí „tadlos“.

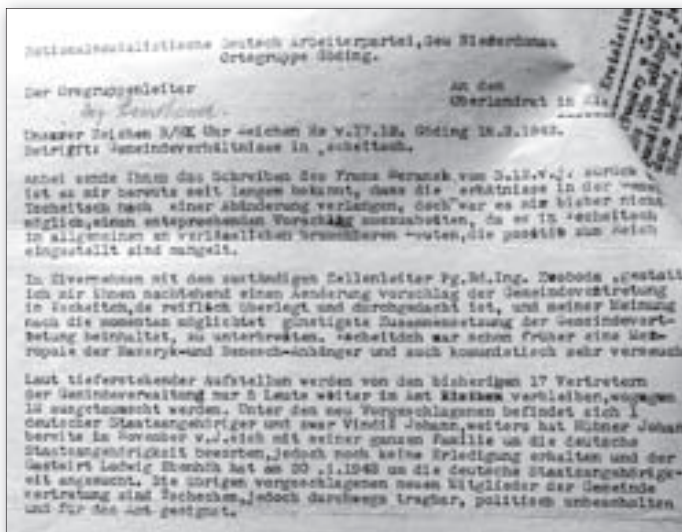
U jistého Žida Weigla hraje každý večer harmonika a u Otty Geigra klavír. A tak jsou paraziti veselí. Vedoucí zdejšího souručenství jsou samé Benešovy děti, vůbec proti Židům nezakročují, všechno je jako v staré republice.

Prosím pana oberlandrata, aby okresní hejtmánství nařídilo, aby ten, kdo není loyální s Němci, byl s takových služeb propuštěn, ať už obecní zastupitelstvo nebo Souručenství, neboť tato Pakáš pracuje vůbec proti Říši jak politicky tak hospodářsky.

S pozdravem, nejoddanější Franz Beránek, Čejč, č. 9.“

⁷ Velké „V“ für Viktoria – povinná propagandistická výzdoba oslavující skutečnou i falešnou vítězství německých vojsk.

Opis vyjádření
 Ortsgruppenleitera
 NSDAP v Hodoníně
 ing. Brandhauera
 oberlandratovi ve Zlíně
 ve věci udavačského dopisu
 Franze Beránka z Čejče
 (OAH, MNV-Č,
 kronikářský archiv
 Antonína Drdáckého,
 nezpracovaný a neinventarizovaný materiál).

Z dopisu a komentářů jednotlivých úředníků, kterým se dostal do ruky a které zaznamenal A. Drdácký, vyplývá, že germanizační snahy nedopadly v Čejči na příliš úrodnou půdu. Ortsgruppenleiter NSDAP v Hodoníně Brandhauer například označil Čejč za metropoli Masarykových a Benešových přívrženců a postěžoval si, že říší loajálních lidí k důsledné rekonstrukci zastupitelstva je v Čejči nedostatek.

Obec například nenechala vyrobit předepsané tabulky s novými názvy ulic. V germanizačním záchvatu se muselo odstraňovat vše, co by připomínalo první republiku. Zkratka ČSD musela být na hřbitově odstraněna i z náhrobku zaměstnance drah ing. Skandery.

Největší germanizační a ideologický nátlak zaměřili nacisté pochopitelně na školu a mladé lidi. Ve škole, která se v době okupace musela rozloučit s názvem „Masarykova“ byly podobně jako jinde zavedeny nové osnovy, které upřednostňovaly výuku němčiny před češtinou. Zrušena byla například výuka dějepisu apod. Učitelé podléhali dohledu a měli být zpracováni jako nositelé nacistické ideologie. V Čejči vzniklo také Kuratorium mládeže, ale učitelé žáky ke vstupu nenutili.⁸ Pamětní desky a název Masarykův dvůr musely zmizet a jakékoliv oslavy výročí prezidentova narození 7. března 1940 byly „přirozeně“ zakázány.⁹ Naproti tomu se 20. dubna, v den Hitlerových narozenin, roku 1939 v Čejči poprvé

⁸ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1941–1944, s. 4.

⁹ Gestapo se nezastavilo ani před pahýlem Masarykovy lípy, který musel být v roce 1940 vykopán a spálen. OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1940, s. 1.

objevily vlajky s hákovými kříži, které k povinnému vyvěšení dodal okresní úřad v Hodoníně.¹⁰

I přes zrušení některých církevních svátků, mj. z důvodu zvýšení počtu pracovních dní, světili obyvatelé tyto svátky i nadále v soukromí. Před Velikonocemi 1942 odvezli z českého kostela oba zvony. Menší a starší zvon sv. Donáta se naštěstí po válce podařilo najít v Praze a vrátit do kostela. Větší zvon Cyrila a Metoděje z roku 1924 byl patrně odvezen do Hamburku a roztaven, tak jako řada jiných. V kostele se provizorně zvonilo ocelovým zvonkem, který zakoupil Antonín Esterka. Naproti tomu dostal kostel ve stejném roce nové varhany vyrobené v Uherském Hradišti a zakoupené Kostelní jednotou.¹¹

Jedním z největších zásahů do života protektorátní společnosti byla pracovní povinnost a nasazování lidí, především mladých, na práce do „rajchu“.¹² Z Čejče takto odešlo asi 15 mladých, převážně mužů do Hannoveru, Berlína, Vídně, Lince a Bolkenheimu. Přes nebezpečí sílících spojeneckých náletů na průmyslová centra říše se všichni vrátili domů, mnozí s pěknými výdělky.¹³ Již v roce 1944 museli někteří Čejčané na zákopové práce kolem Hodonína.

Od roku 1943 se zvýšila frekvence spojeneckých náletů také nad územím protektorátu. Reakce na hlášení náletů se postupně měnily. Zejména děti ve škole neodcházel po ohlášení náletů domů jako zpočátku ale pozorovaly letadla beze strachu a mávaly na ně.

O poledni 20. listopadu však začal ničivý nálet na Hodonín. Detonace bylo dobře slyšet i v Čejči. Při náletu bylo několik obyvatel Čejče lehce zraněno, ale na hřbitově jsou pochováni ing. Hubert Švábík, který z Čejče pocházel se svým tříletým synem, kteří nálet zaplatili životy.¹⁴ Po náletu byl z Hodonína do Čejče provizorně přestěhován úřad pozemkových knih.

Nikdo kromě několika zasvěcených obyvatel z Čejče a Čejkovic zřejmě netušil, že na konci války se v podzemním krytu v polích u Čejče skrýval jeden z neúspěšnějších československých výsadků, skupina Clay. Parašutisté Antonín Bartoš, Čestmír Šikola a Jiří Štokman vybudovali v letech 1944–1945 rozsáhlou informační síť spolupracovníků a ze své radiostanice Eva odvysílali do Anglie stovky depeší. Skupině několikrát hrozila likvidace. Když se skrývali v oblasti Čejkovic a Čejče,

¹⁰ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1940, s. 2.

¹¹ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1941–1944, s. 28.

¹² BRANDES, Detlef: *Češi pod německým protektorátem*. Praha 1999

¹³ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1941–1944, s. 17.

¹⁴ Tamtéž, s. 12.

Antonín Bartoš, Čestmír Štikola a Jiří Štokman, příslušníci výsadku Clay, který se koncem války skrýval v polích u Čejče.

Postup Rudé armády k Čejči, náčrt A. Drdáckého v pamětní knize Čejče z roku 1945 (OAH).

zásobovala je potravinami paní Kosková z chaloupky č. 72 v trati „Za jezerem“. Když se dozvěděli, že Rusové 13. dubna 1945 dobyli Lanžhot, odkud pocházel velitel Bartoš, skupina se tam přes Prušánky vydala.¹⁵

Politický vývoj obce a život v poválečných desetiletích 1945–1989

Boje o Čejč a osvobození

V roce 1945 válka a okupace konečně skončily. V Čejči se to ovšem neobešlo bez dramatického průběhu. Městečko rozhodně nepatřilo k těm, jejichž osud při osvobození se omezoval na mávání sovětským vojákům, poté, co Němci utekli. Po osvobození Lanžhota a Hodonína v dubnu 1945 a zajištění dobytých předmostí, zaútočily jednotky sovětské a rumunské armády ve směru na Brno. Čelo útoku směřovalo právě do prostoru Čejče a Čejkovic. Čejkovice byly osvobozeny 14. dubna. Postup se zastavil těsně před Čejčem.

Již 3. dubna se v Čejči opevnili Němci. Přišlo první rekvírování koní **toho dne** dobytka a jiného zvířectva pro armádu. Vojáci obsadili školu, ubytováni byli také u jednotlivých sedláků, tábořili v parku.

Obec se stala vojenským cílem. Dne 8. dubna provedla sovětská letka **ve** směru od Hovorán nálet. Letci zaútočili na Němce na hřbitově, kde právě pohřbívali své

mrtvé, a na silnici. Bomby shodili také do parku, kde zasáhly barely s palivem. Nálet začínal právě, když se obyvatelé rozcházeli z návštěvy kina. Sokolovna, kde několik dětí zůstalo i po představení, dostala zásah, při kterém zahynul třináctiletý František Vindiš. Další oběti náletu nalezla smrt v hostinci Ludvíka Ebenhöha. Josef a Rudolf Strmiskové a Martin Slavík nepřežili následky zásahu, který přední část hostince zdemoloval. Zřejmě při pokusu o zásah sila zasáhli piloti zápalnou pumou domek č. 127 paní Heleny Vyhňákové, matky Jaroslava Vyhňáka, který padl v zahraniční armádě.

Zasažena byla také škola, ale puma dopadla naštěstí jen na dvůr. Zničila však část sbírek v kabinetu a tlaková vlna symbolicky roztrhla mapu Německa a odmrštila ji pod rozbitý Hitlerův obraz.

Na další překvapení již Čejčané nečekali. Rodiny sedláků a další obyvatelé se evakovali do vinohradů, kde se při hrozícím nebezpečí ukrývali ve sklepech a búdách. Němci se mezitím v obci připravovali k obraně. Vybudovány byly i protitankové překážky. 12. dubna vydali Němci příkaz zlikvidovat zásoby ve mlýně. Každý si nabral zásob, kolik chtěl.

Dne 15. dubna brzy ráno obsadila Rudá armáda bez boje Mutěnice. Poté, co se vojáci krátce občerstvili vínem, vyrazily hlídky k Čejči a Hovoránům.

Čejčané sledovali průběh bojů z kopce nad vinohrady. Když se ozval pokřik „Už jedú, už jedú“, na pokraji údolí ve směru od Čejkovic a Vrbice se objevili ruské tanky. O slovo se přihlásila také letecká podpora. První

¹⁵ KUNC, Radimír: *Clay – Eva volá Londýn*. Praha 1946; OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1945, s. 6.

Duben 1945, zničený sovětský tank u váhy u nádraží.

Duben 1945, Rudá armáda, občersvení pod búdami.

Duben 1945, sovětská regulovčice a vojáci na křižovatce u Nového světa.

dva tanky se Němcům podařilo zničit u kapličky sv. Rocha, ale jejich obrana byla po prudkých bojích prolomena. Ve 13.00 vtáhla Rudá armáda do Čejče. Většina obyvatel se se sovětskými vojáky vesměs orientálního vzezření poprvé setkala ve vinohradech, kudy nadbíhali prchajícím Němcům ke Karlínu. Vojáci si za pochodu zavdali něco vína a pokračovali v honičce. Neustávající přestřelky zahnalý lidi opět do sklepů a búd. Německý odpor se definitivně podařilo zlomit až 17. dubna, kdy se lidé začali stěhovat zpět do domů. Někteří muži pomáhali při bojích na rozkaz sovětského velitele u obsluhy děl.

Během bojů o Čejč padlo 39 sovětských vojáků, jejichž ostatky pochované na různých místech byly na přelomu

*Duben 1945, osvoboditelé
kozáci.*

ledna a února 1946 vyzvednuty a přesunuty do čestných hrobů. Úplně zničeno nebo těžce poškozeno bylo v obci 261 domů. Přibily i oběti z řad civilního obyvatelstva. Zabita byla Marie Strmisková, manželka Rudolfa Strmisky, který zemřel o 6 dní předtím na následky zranění při náletu. Po těžkém zranění granátem zemřel také poštovní úředník Bedřich Svoboda.¹⁶ Celkem přišlo v bojích o Čejč o život 6 osob. Vzhledem k tomu, že se o obec bojovalo těžkými zbraněmi, zanechala válka na obci patrné stopy. Čtyři domy byly zničeny do základů, celkem 261 domů bylo zničeno nebo těžce poškozeno, průstřel granátem utrpěl také kostel.

Vztahy se sovětskými vojáky byly dobré, i když jistě odpovídaly válečné realitě. Opět se samozřejmě rekviroval dobytek a koně. Sovětští vojáci si také přivezli asi 15 Hovoranek, které se staraly o praní, místní pomáhali v péči o raněné a při shánění paliva. Sestra tehdy tříletého zpěváka Jožky Černého na dny osvobození Čejče vzpomíná: „Bylo velké vítání a přitukávání, ale později i zklamání z některých opilýých vojáků, na což si dobře pamatují zvláště některé ženy“.¹⁷ Na konci dubna na několik dní zbudovali v Čejči svůj lazaret rumunští vojáci, v květnu byly vybudovány lazarety sovětské ve škole a v sokolovně, které zde setrvaly do 21. května. Další rumunské i sovětské jednotky se v polích kolem Čejče utábořily ještě v červnu. Dne 8. května Čejčany vylekala střelba, šlo ale o oslavu německé kapitulace. Válka skončila.

¹⁶ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1945, s. 9.

¹⁷ Čejč dnes. Zpravodaj Obecního úřadu, zima 1997, s. 8.

9. 5. 1945, oslava vítězství.

*Duben 1945, pietní akt
na počest padlým
osvoboditelům.*

Vstříc rudé totalitě

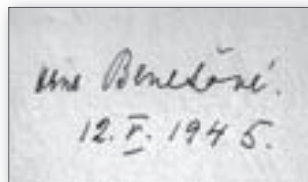
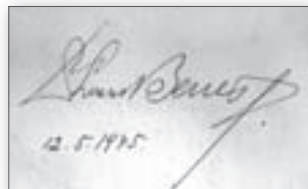
Dne 12. května přivítala Čejč svého bývalého čestného občana – prezidenta Edvarda Beneše, který se vracel přes Brno do Prahy. Zastavil se se suitou před domem č. 56 a podepsal se i s chotí do pamětní knihy. Čestné občanství zrušilo Benešovi obecní zastupitelstvo v roce 1942 na příkaz okresního úřadu, 8. února 1946 jej obnovil místní národní výbor.

Moc v obci převzal místní národní výbor, který navázal na ilegální výbor, který několik občanů vytvořilo již

v roce 1944. MNV byl paritně obsazen všemi čtyřmi povolenými stranami, každá měla po čtyřech zástupcích a dva zástupci zde zasedali jako bezpartijní. Předsedou byl zvolen jeden z nich, bezpartijní předseda ilegálního NV Josef Lůna, který však záhy vstoupil do čs. strany národně socialistické. V září přibyli ještě zástupci Svazu osvobozených politických vězňů a Jednotného svazu čs. zemědělců.

Většina německých obyvatel obce byla hned v roce 1945 internována. Ženy, které byly provdány za Němce, musely v květnu čistit a uklízet prostory po lazaretech. Někteří z Němců byli odsouzeni ke krátkým trestům retribuční justicí a poté propuštěni do odsunu. V roce 1946, kdy v Československu probíhala hlavní fáze odsunu Němců, již v Čejči Němci až na výjimky nebyli. Antifašista Jan Fritsch, který podle zpráv úřadů zachránil před zatčením řadu českých lidí, se konce války nedožil. Zemřel v roce 1944. Jeho manželce však bylo zachováno československé státní občanství.

Dne 23. srpna 1945 Čejčané oslavili návrat svých hrdinů. Por. František Vindiš a npor. František Masařík, kteří přijeli vlakem, byli překvapeni bouřlivým přijetím, kterého se na nádraží účastnili i přespolní. Vyhrávala hudba a matky obou pilotů mezi sebe vzaly i paní Vyhnákovou, jejíž syn se z války nevrátil. O to smutnější je další osud obou pilotů, kterým v Československu kor-

12. 5. 1945, podpisy manželů Benešových v pamětní knize (OAH).

12. 5. 1945, návrat prezidenta do vlasti, zastávka v Čejči před domem č. p. 56. V domě tehdy již patřící rodině Šaléových bydlel za svých učňovských dob T. G. Masaryk.

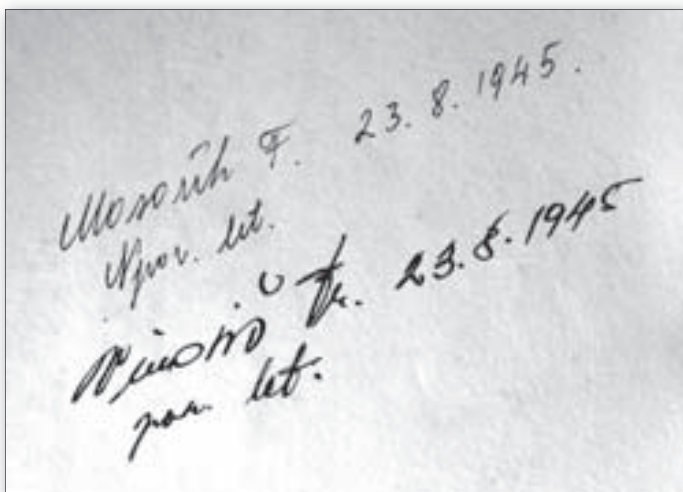
23. 8. 1945, návrat hrdinů,
npor. František Masařík
(vpravo) a por. František
Vindiš...

... a jejich podpisy v paměť-
ní knize (OAH).

midlovaném komunisty nekynulo nic dobrého. Protože se v Anglii oba oženili, vystěhovali se po komunistickém převratu ze země, kde by jim hrozil přinejmenším dlouholetý kriminál. František Vindiš utíkal s manželkou a dvěma dětmi z Brna na poslední chvíli. Zemřel v Anglii v roce 1991.¹⁸ František Masařík působil v Anglii i nadále u letectva a za svoji službu byl vyznamenán leteckým křížem **A.F.C.** a stal se členem Řádu britského impéria **M.B.E.** Zemřel v roce 1988 a nedožil se tedy ani obnovení svobody v rodné zemi.

V roce 1946 zemřeli v obci také dva veteráni 1. odboje, ruští legionáři František Vindiš a Jan Bravenec.

¹⁸ Čejč dnes. Zpravodaj
Obecního úřadu, léto 2005,
s. 32.

Koncem roku 1945 a v roce 1946 se 19 rodin, celkem 83 lidí, rozhodlo zkusit štěstí v nově osidlovaném pohraničí. Odcházeli nejvíce do okresů Hustopeče, Znojmo, Mikulov a Frývaldov (dnes Jeseník). Šlo většinou o zemědělské a jiné dělníky, úředníky a živnostníky. Ze samostatně hospodařících zemědělců se vystěhovala pouze jedna rodina. Někteří kolonisté se však v průběhu asi dvou let vrátili zpět na Čejč.

Ve volbách do Ústavodárného národního shromáždění 26. května 1946 volilo v Čejči 695 oprávněných voličů. Zdaleka nejvíce hlasů získali lidovci (228) následováni národními socialisty (181) a sociálními demokraty (167). KSČ získala v Čejči „pouhých“ 111 hlasů.¹⁹ 16 % hlasů bylo sice málo v celostátním srovnání, ale vzhledem k tomu, že v roce 1938 komunisté v Čejči ani nekandidovali, šlo vlastně o úspěch. Ačkoliv komunisté v Čejči prohráli, nad celou republikou se už stahovala mračna, protože v celostátních volbách zvítězili přesvědčivě. Výsledky parlamentních voleb se odrazily ve složení národního výboru. V šestičlenné radě zasedl pouze jediný komunist, **poúnorový předseda** listonoš Ludvík Mikulica, který měl na starost správu hřbitova. Předsedou byl za stranu lidovou zvolen veterinář MVDr. Otto Kejla, který ve funkci setrval až do únorového převratu v roce 1948. V rámci dvouletého hospodářského plánu naplánoval MNV stavbu vodovodu a kanalizace a opravu válkou poškozených objektů.

Po válce byla nakrátko obnovena tradice během okupace zakázaných oslav významných výročí první republiky svázaných v Masarykově kraji asi více než kde jinde s postavou prvního československého prezidenta. Po vzpomínce na TGM 13. září se slavil 28. říjen 1946. **Tento den** byl mj. symbolicky prohlášen za skončený odsun Němců z Československa. V rámci své návštěvy Čejkovic zajela do Čejče dcera T. G. Masaryka Alice se dvěma neteřemi. Dámy si chtěly hlavně prohlédnout někdejší kovárnu svázanou s mládím prvního prezidenta. To se jim však nepodařilo, protože návštěvu v obci nikdo neohlásil.²⁰

V lednu roku 1947 byl v Hodoníně odsouzen udavač a kolaborant František Beránek ke dvěma měsícům vězení a peněžité pokutě.

Květen roku 1947 přinesl zážitky čejčským věřícím. Nejprve do obce 11. května zavítal brněnský biskup Karel

¹⁹ Nové vymoženosti, hlasovat na tzv. bílý lístek, využil v Čejči jediný volič. Několik hlasů bylo neplatných. OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1946, s. 2–3.

²⁰ OAH, fond MNV-Č, Podklady k obecní kronice, nezpracovaný a neinventarizovaný materiál, dopis dr. Vlasty Fialové z Brna tělocvičné jednotě Sokol v Čejči ze 7. 11. 1946.

23. 6. 1946, první veřejné cvičení Sokola, dorostenky v průvodu...

...starosta Sokola Karel Strejček vítá přítomné.

Skoupý a slíbil místním katolíkům samostatnou farnost. V kostele, který se začal opravovat, udělil požehnání. Biskup se v obci objevil znovu 29. května, kdy v rámci vojtěšských oslav zastavilo na kraji Čejče auto s ostatky druhého pražského biskupa. Čejkovický farář ve slavnostním pluvíálu převzal relikviář z rukou biskupa a požehnal jím klečícímu lidu. 28. října byl vysvěcen symbolický hrob padlých a umučených za války na místním hřbitově. Kdo z účastníků slavnosti tušil, že oslava vzniku republiky dostane v příštích letech nový obsah a rozhodně se obejde bez účasti církve.

Také v Čejči se již 26. února 1948 v sokolovně sešel první desetičlenný akční výbor Národní fronty. Někteří členové MNV byli vyhozeni a někteří na své funkce rezignovali sami. Již prvního března byla rozpuštěna místní organizace národních socialistů pro údajnou přípravu ozbrojeného puče.

V květnu byla odhlasována nová ústava a proběhly volby do národního shromáždění, jejichž jediným smyslem bylo volbou jednotných kandidátních listin legitimizovat nový režim. Hlas pro tuto kandidátku neodevzdalo v Čejči téměř 14 % „připuštěných“ voličů, ať už volbou na bílý lístek, nebo neplatnými hlasy. Ačkoliv výsledek voleb není možno považovat za zcela průkazný, splnil svůj politický účel. 86 % odpovídalo průměru ve „vnitrozemských“ okresech (v pohraničí byl úspěch komunistů podstatně větší), oproti moravskoslezskému průměru byl výsledek téměř o 10 % nižší.²¹ Mezi neplat-

Rok 1947, sokolové zvonu na fašáňkovou zábavu (OAH, MNV-Č, kronikářský archiv Antonína Drdického, nezpracovaný a neinventarizovaný materiál).

nými hlasy se objevily také nastříhané noviny nebo portréty prezidenta Beneše a představitele demokratického křídla sociální demokracie B. Laušmana, později perzekuovaného komunisty. V některých obcích regionu však občané nesouhlas s novou politickou realitou **pořádky** vyjádřili mnohem výrazněji, vysoká byla v Čechi také celková volební účast.²²

Komunistická perzekuce a združstevňování obce

Když v roce 1949, nedlouho před svou smrtí, vzpomínal tehdy devadesátiletý bývalý majitel mlýna a dlouholetý starosta obce Karel Vrána na Tomáše Masaryka, vzpomněl také na pochvalu, kterou Masaryk při své návštěvě v roce 1924 vyslovil jeho politické práci a dodal: „**Ale co je to dnes všecko, nic, jenom nic.**“ Zda přitom Karel Vrána myslel na svůj věk nebo na obecné dění, se již nedovíme.

„Nové pořádky“ se do života obce i jednotlivců prosazovaly postupně. V roce 1948 ještě sokolové cvičili na sokolském sletu v Praze, na sokolských schůzích se však již oficiálně řečnilo v novém duchu. Sokolům zbyl po sjednocení československé tělovýchovy jen název, orlí byli rozpuštěni úplně. Poslední tábor junáků se konal v létě roku 1950, poté už dětem zůstala jen pionýrská alternativa.²³ V roce 1948 byla zlikvidována také Vinařská besídka – sdružení čejčských vinařů.²⁴

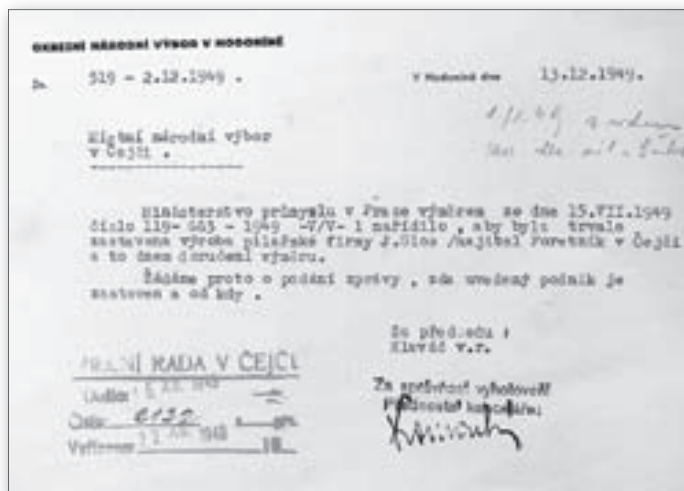
Režim si z počátku netroufl otevřeně vystoupit vůči některým masově sdíleným hodnotám, brzo se však začal

²² V Čejkovicích například k volbám 120 lidí vůbec nepřišlo. S neplatnými a bílými lístky se pak proti poměrům postavila téměř polovina Čejkovjanů. Viz JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav: *Čejkovice 1248–1998*. Čejkovice 1998, s. 248.

²³ *Čejč dnes*. Zpravodaj Obecního úřadu, podzim 2001, s. 4–5.

²⁴ Pamětní kniha obce Čejč, 1954, s. 33.

Rok 1949, Okresní národní výbor v Hodoníně zjišťuje v Čejči, zda byl splněn výměr ministerstva průmyslu o zastavení Glosovy firmy. (OAH, MNV-Č, kronikářský archiv Antonína Drdáčkého, nezpracovaný a neinventarizovaný materiál).

vyrovnávat s potenciálními odpůrci. První léta komunistické perzekuce se v rámci hledání vnitřního nepřítelů zaměřila hlavně na živnostníky. Například paní Emilie Tomanová, která měla krejčovskou živnost a šila také pro okolní obce, dostala podle svých vzpomínek v roce 1948 vyznění, že její živnost bude bez náhrady zrušená a musí jít do komunálu. Soukromě pracovala do roku 1952. Další šití doma pak bylo trestné. Nakonec i přes udání, které na ní někdo poslal, vyvázla bez úhony. O zasloužené úspory přišla jako mnoho jiných při měnové reformě v roce 1953.²⁵

V roce 1949 zastavilo ministerstvo průmyslu pilařskou firmu Jindřichu Glosovi. Oba zmíněné provozy byly začleněny do družstevního sektoru či do komunálního podniku, tak jako řada dalších. V tomtéž roce odsoudila komunistická justice pro údajnou velezradu motivovanou „záporným postojem k lidově-demokratickému zřízení“ k šesti letům těžkého ztrestání žaláře **odsouzen Arnošt Štos**.²⁶ V Čejči měli problémy hlavně řezníci. Tažení proti živnostníkům obviňovaným z keřasení bylo součástí konsolidace komunistické moci. Od roku 1949 prožíval totiž stát hospodářskou krizi, která se projevovala v růstu cen a vážnou zásobování. Domnělý viník byl po ruce.

Začátkem června 1950 byl v Brně odsouzen řezník Josef Šallé ke 13 letům žaláře (z toho šest a půl těžkého) za údajnou protistátní činnost. Stejný soud a na základě

²⁵ Rozhovor s Emilií Tomanovou, zaznamenal Václav Štěpánek v Čejči 16. 11. 2005.

²⁶ OAH, fond MNV-Č
Podklady k obecní kronice, nezpracovaný a neinventarizovaný materiál, A. Štoka.

stejného obvinění poslal o měsíc později ve skupinovém procesu do vězení dalšího českého řezníka Antonína Fojtíka (16 let) a bývalého příslušníka SNB Jana Ježe (18 let). Klement Matušík, řezník a člen komunistické strany, se naproti tomu veřejně distancoval od obchodníků, kteří v Brně organizovali veřejný protestní projev.²⁷

V roce 1950 byly znárodněny pekárny Antonína Tomeška a Antonína Vojáčka. Prvně jmenovaný přestál v květnu péct, druhý zůstal ve znárodněném jako vedoucí. Zrušen byl také obchod Roberta Haniky, kam se přestěhoval družstevní provoz Slovácké svépomoci a sklenářství Štěpána Skutinky. Svoji živnost složil fotograf Jaroslav Kalina.²⁸ Hostinec Ludvíka Ebenhoha se stal součástí zřízených komunálních podniků, které měly

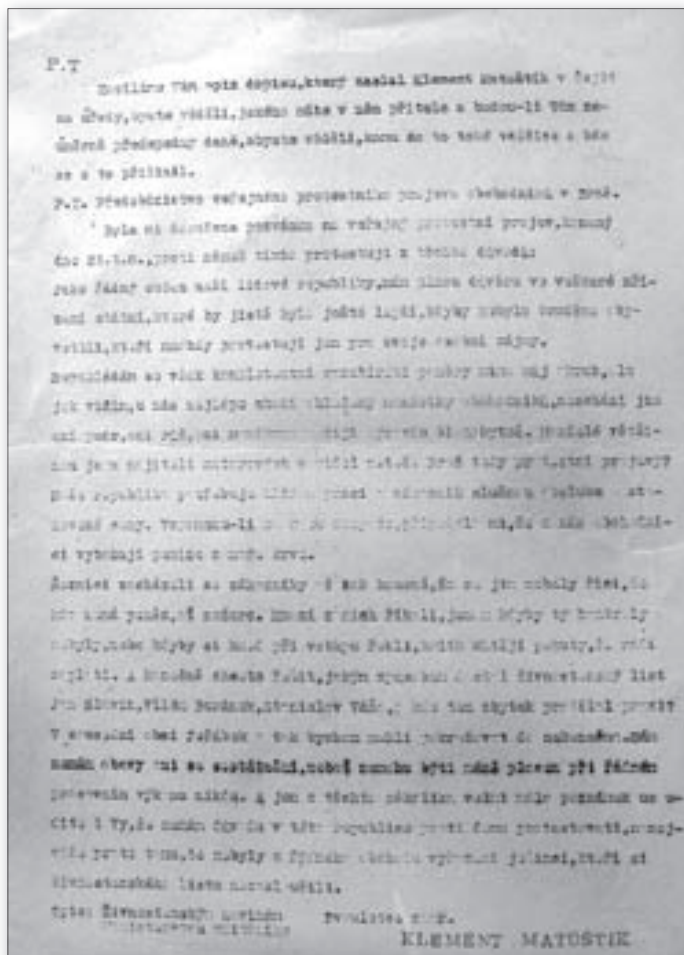
²⁷ Tamtéž, nedatovaný dopis Klementa Matušíka.

²⁸ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, s. 56.

Státní soud v Praze XIV - Postráň
 TRESTNÍ LIST
 1. Jméno a příjmení: Arnošt Štose
 2. Pseudonym:
 3. Data a místo narození: 11/4.1936 Čp, Hostonice
 4. Jméno a příjmení rodičů: otec: Vítězslav, matka: Anna rozená Dvořáková
 5. Dnemová příslušnost (místo a země narození): 06 poříšská
 6. Podstata bydliště (místo a země narození): v rodičích
 7. Škola (učebnice):
 8. Pravidla a požadavky v učení: velmi
 9. Vojenská služba (druh a místo): vojín
 10. Dne vypracování: 12/1.1949
 11. Dne vypracování: 12/1.1949
 12. Dne vypracování: 12/1.1949
 13. Dne vypracování: 12/1.1949
 14. Dne vypracování: 12/1.1949
 15. Dne vypracování: 12/1.1949
 16. Dne vypracování: 12/1.1949
 17. Dne vypracování: 12/1.1949
 18. Dne vypracování: 12/1.1949
 19. Dne vypracování: 12/1.1949
 20. Dne vypracování: 12/1.1949
 21. Dne vypracování: 12/1.1949
 22. Dne vypracování: 12/1.1949
 23. Dne vypracování: 12/1.1949

Rok 1949, trestní list Arnošta Štose (OAH, MNV-Č, kronikářský archiv Antonína Drdáčkého, nezpracovaný a neinventarizovaný materiál).

List Klementa Matušíka, kterým se distancuje od postižených živnostníků (OAH, MNV-Č, kronikářský archiv Antonína Drdácského, nezpracovaný a neinventarizovaný materiál).

P. T.
K. Matušík
KLEMENT MATUŠÍK

sdužovat zrušené živnosti. V zakládání komunálu se nejaktivněji angažoval jeho správce Josef Páleník. Exploze krabice s výbušninou na dveřích jeho domu 19. června byla patrně výrazem odporu proti organizované likvidaci živností.

Další český řezník, který se měl zodpovídat před komunistickými soudy, raději v noci z 9. na 10. března 1950 zmizel a spolu s autodopravcem Josefem Buchtou utekl za hranice. Nešlo o nikoho jiného, než o Viléma Wachsmanna, jednoho ze čtyř českých Židů, kterým se podařilo přežít holocaust.²⁹ Právě útek Viléma Wachsmanna využila místní organizace KSČ jako impuls k založení JZD v situaci, kdy se rok stará výzva ke vstupu do přípravného výboru uskutečňná na základě zákona

²⁹ Tamtéž, 1950, s. 7.

o jednotných zemědělských družstev z 23. února 1949 setkala s nulovou odezvou. Rodové hospodářství Wachsmannů, jehož součástí byly rozsáhlé polnosti, bylo vzato za základ budoucího družstva. Jeho osmičlenný přípravný výbor v čele s předsedou MNV Ludvíkem Mikulicou schválila okresní družstevní rada 5. dubna 1950. Jenže již o měsíc později byl právě Ludvík Mikulica zatčen a 15. listopadu téhož roku také odsouzen za ohrožení hospodářského plánu a černý obchod. V nastalé nejistotě byl přípravný výbor paralyzován a prozatímní a dočasný předseda Pekárek raději v obavě z hospodářského fiaska Wachsmannovo hospodářství předal do správy státního statku. V červnu byla potvrzena národní správa a příprava JZD byla téměř na půl roku odložena. Národní výbor a místní organizace KSČ evidentně nezvládala situaci při likvidaci soukromého sektoru, což se projevilo také ve „fluktuaci“ jejich funkcionářů. Po Mikulicově zatčení reorganizovaný NV v čele s předsedou místních komunistů Miroslavem Pekárkem údajně dokonce navrhoval snížení nemožně vysokých dodávek masa a mléka sedlákům. V srpnu byl po odchodu M. Pekárka do Brna do předsednické židle dosazen rodák z Moravského Krumlova, zaměstnanec mlýnů a pozdější předseda JZD Josef Hrabánek. O necelý rok později jej v čele MNV nahradil dosavadní matrikář Jan Daňhel. Předsedou stranické organizace se stal Vojtěch Janeček. Teprve v listopadu se sešel nový přípravný výbor JZD s cílem převzít k 1. lednu 1951 zpět Wachsmannovo hospodářství. Vznik družstva byl na okrese schválen v listopadu 1951. Mezi 32 zakládajícími členy nebyl ani jeden aktivní zemědělec, zato členové SNB, úředníci apod. Konfiskace hospodářství jednoho z největších majitelů půdy Viléma Wachsmanna, která byla potvrzena vyhláškou v roce 1955, umožnila vznik družstva, aniž by do něj vstoupil jediný rolník.

Podobně jako v jiných zemědělských obcích se násilné přesvědčování zemědělců ke vstupu do JZD stalo hlavní třecí plochou mezi obyvateli a režimem. Ačkoliv v Čechách nebyli žádní nadprůměrně velcí sedláci a ve srovnání např. se sousedními Čejkovicemi zde byl průběh kolektivizace poměrně klidný, neobešel se bez zastrašování a perzekuce jednotlivých osob. Definitivně většinové družstvo se komunistům podařilo získat až v roce 1957.

³⁰ OAH, fond MNV-Č, Kronika místního národního výboru v Čejči 1966–1980, 1968, s. 87.

³¹ Rozhovor s Janem Holešinským z č. p. 35. Zaznamenal Václav Štěpánek.

První nápor na čejčské rolníky přišel v roce 1952. Hlavním nástrojem se v tomto roce stalo provádění tzv. Hospodářsko-technické úpravy půdy. Šlo o rozorávání mezí, při kterém mohla být sedlákům odebrána půda a nahrazena horšími pozemky. K provedení HTÚP si MNV pozval inženýry z kraje, kteří provedené akce připravovali bez ohledu na souhlas vlastníků půdy. „Přesvědčovat“ lidi chodil osobně předseda okresního národního výboru Josef Diváček. Sedláci byli zváni jednotlivě na obec a také byli zpracovávaní doma. Účast na veřejných schůzích byla slabá. Podle kroniky na schůzi 24. dubna jeden z přítomných zemědělců prohlásil: „...Nikdo z nás nic nepodepíše, o ničem nás nepřesvědčíte, protože naše hlavy sú tvrdé...“

Josef Holešinský a Jan Esterka byli za porušování HTÚP zatčeni.³⁰ Tehdy čtrnáctiletý Jan Holešinský z č. p. 35 vzpomíná: „*Otce Josefa zavřeli v roce 1952, aby ostatní zastrašili, pustili jej v roce 1953. ... Přesvědčovat ke vstupu do družstva chodil Diváček [Josef Diváček, předseda ONV v Hodoníně – pozn. aut.]. Do družstva přesvědčovali ti, co měli pár měřic, ale byli soudruzi, např. Páleník, Hrabánek. Větší mlátičky od sedláků pobrala hodonínská traktorová stanice. Co bylo slušné, to vzali ... Do družstva nevstoupili Vindiši, ale to nebyli velcí sedláci. Taková likvidace jako v Čejkovicích tady nebyla. Vyvolali si nás jednotlivě na obec a tam vyhrožovali a přesvědčovali, aby se podepsalo.*“³¹ Snad to byl právě Josef Holešinský,

50. léta, mlátička před Vojáčkovým.

komu kronikář Drdácký vkládá do úst slova: „...*Náš dům stojí 200 roků, pola u něho sú skoro také 200 roků a pamatujte si, že cizí noha na to pole nevstúpí...*“. Výrok jiného sedláka: „...*Pokád' já to pole budu mět, tak na něm něco poroste, ale až vy ho budete mět, nebude tam nic...*“ Přesto se 29. srpna 1952 konalo manifestační rozorání mezi na poli Marie Slabé. Předsedové MNV, JZD, akčního výboru a místní stranické organizace Daňhel, Hrabánek, Hrubý a Janeček si mohli potichu oddechnout, nahlas zaplesat a poslat dopis Klementu Gottwaldovi.³²

V září pokračovalo přesvědčování sedláků ke vstupu do družstva. Kromě Antonína Grmolce a Jaroslava Vinďiše podali nakonec přihlášku všichni. Čejč měl druhé naprosto většinové družstvo v okrese. Rychlejší byli pouze v Terezíně. Radost soudruhů však netrvala dlouho. Hned v následujícím roce začali sedláci z družstva houfně utíkat. Během podzimu zůstalo v družstvu ze 400 ha pouhých 140.³³ Spory se rozhořely o zachování HTÚP. V roce 1954 byli sedláci, kteří nesplnili předepsané dodávky předvoláni k napravování hlav do Hodonína. Někteří byli opět v rámci zastrašování odsouzeni do vězení a k peněžitým pokutám. Antonín Rylka, nar. 1932, na léta násilné kolektivizace vzpomíná: „...*Hospodáře si pozvali nejprve na obec, byli také u nich, často den a noc, než ho zlomili. Začalo to také tak, že jim vzali vlastní pozemky a dali druhé. Dali termín, do kdy mají mít zaseto, a když to nedodrželi, tak vyhrožovali zavřením. Vypisovali dodávky tak, že nebyly ke splnění. Na základě toho pak dokazovali sedlákoví, že je neschopný. Ty kteří byli schopni plnit, pak trýznili všelijak tak dlouho, až podepsali.*“³⁴

Jednou z forem nátlaku při združstevňování byla také vojenská služba. Pokud byli rolníci na vojně, nemohli zajišťovat dodávky a JZD tím získalo právo na obdělání jejich pozemků. Takto povolán byl například pan Holešínský z č.p. 34 ve svých 52 letech. Podobný postup zažilo i několik živnostníků. Jan Bíza, nar. 1929, který sám sloužil 2,5 roku v Děčíně k tomu dodává: „*Obchodník Gottland narukoval, když mu bylo již téměř čtyřicet let, přestože měl vojnu dávno za sebou. Byla to forma nátlaku, že nechtěl vstoupit do komunálu. V kriminále zemřel František Kuchař, lidovec, který byl stolař a měl jen pár měřic, ale nechtěl vstoupit. Nedali mu prášky, které užíval. Poté, co zavřeli Esterku a Holešínského již nikdo moc nevzdoroval.*“

³² OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1952, s. 12.

³³ Tamtéž, 1953, s. 26.

³⁴ Rozhovor s Janem Rylkou. Zaznamenal Václav Štěpánek.

29. 8. 1952, manifestační rozorávání mezí. Řeční předseda MNV Jan Daňhel, přihlížejí čejské hospodyně a pionýři.

Jako propagandistický nástroj nasadili družstevníci na polní práce v roce 1955 nové zemědělské agregáty na obdělávání polí, aby demonstrovali, že využití těchto moderních strojů je možné jen na scelených parcelách. Přes tento technický zázrak se ovšem jarní práce v družstvu značně opozdily.³⁵ V roce 1957 mohl čejský národní výbor opět hlásit většinové družstvo.³⁶ I kronikář Jaroslav Žďárek, který se právě v tomto roce po smrti Antonína Drdáckého ujal péče o kroniku, se však v zápise pozastavuje nad násilnými metodami přesvědčování ke vstupu do družstva.

Na konečném vítězství kolektivizátorů nezměnily nic ani světové události roku 1956. Rozpačitosti, s jakou se česká společnost vyrovnávala s filtrovanými zprávami

³⁵ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1955, s. 26–27.

³⁶ Tamtéž, 1957, IX.

o XX. sjezdu Komunistické strany Sovětského Svazu, kde Nikita Chruščov odhalil tzv. kult osobnosti J. V. Stalina a který v Polsku a zejména v Maďarsku otrásl stabilitou totalitních režimů, se nevymykala ani situace v Čechách. Propaganda, několikeré snižování maloobchodních cen, reforma sociálního pojištění a růst některých mezd v předcházejících letech udělaly z Čechoslováků v očích severních a jižních sousedů zrádce.³⁷ Suezská válka, občanská válka v Maďarsku, vojenská pohotovost v Československu (z Čech bylo povoláno 8 záložníků), průjezd vojenských kolon směřujících k maďarským hranicím nebo komunistické hlídky přinesly pouze tradiční, zkušenostmi tehdejších generací podmíněnou reakci v podobě nákupní horečky. V obchodech se objevovali i cizí lidé (v sousedních Čejkovicích zaznamenali dokonce nákupní nájezdy z Brna) a přechodně zavládl nedostatek některých komodit, například soli.³⁸

V Československu začala v roce 1957 éra prezidenta Antonína Novotného, který byl před válkou okresním funkcionářem strany v Hodoníně. Obyvatelé komunisty ovládané země už za sebou měli dvojí střídání „dělnických prezidentů“. V obci se mezitím konaly troje volby do národního výboru. V roce 1954 byl předsedou MNV opět zvolen Ludvík Mikulica, který se již v roce 1950 neosvědčil při zakládání družstva, aby byl o rok později opět odvolán a zbaven členství ve výboru. V doplňovacích volbách jej nahradil Matěj Hrubý. Ačkoliv se 50. léta chýlila ke konci, stále se soudilo a zavíralo za tzv. protistátní delikty. U soudu v Uherském Hradišti byla v srpnu roku 1958 odsouzena údajná skupina s protistátním zaměřením k trestům od pěti do dvaceti let. Mezi nimi také čejčský učitel František Samec a jeho žena, jeho švagr Tomáš Slabý a poštovní úředník Josef Kovařík.³⁹ Nejvíce, 20 let, dostal a velkou část trestu také „odseděl“ pan Zdeněk Bravenec, tentýž, kterého za okupace více než pět let věznili nacisté.

Svět komunistické propagandy

K nezbytnému koloritu 50. let patřily vedle organizovaného podepisování různých rezolucí, jako např. v roce 1955 proti remilitarizaci západního Německa nebo proti plánům na atomovou válku,⁴⁰ také manifestační volby. Čejčané svou „masovou“ účastí zpravidla překonávali

Jaroslav Žďárek, matrikář MNV a kronikář obce 1957–1965.

³⁷ BLAIVE, Muriel: *Pro-marněná příležitost.*

³⁸ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1956, s. 7.

³⁹ OAH, fond MNV-Č, Kronika místního národního výboru v Čechách 1966–1980, 1958, IX, s. 1, 4.

⁴⁰ Tamtéž, 1955, s. 2.

ostatní obce s výjimkou Terezína. Oslavy řady nových svátků a výročí se, jak prokazují záznamy Antonína Drdáckého, ujímaly jen těžko.

Vpád komunismu do kulturního a společenského života v obci se musel vyrovnávat s dosavadními silnými tradicemi. V Masarykově kraji to byla především výročí prvního československého prezidenta. V březnu 1948 se stále vyvěšovali prapory a slavila se výročí bitvy u Bachmače či narozeniny TGM. K pikantériím doby patřilo, že v celé republice bylo Masarykovo výročí spojeno s bojem proti alkoholismu. 7. března odstartoval pod heslem „Budoucnost patří střízlivým“ Týden střízlivosti, kterým měla být památka prezidenta Osvoboditele uctěna.⁴¹ O dopadu akce v Čejči si kronikář Drdácký, který ve svých zápisech na více místech konzumaci alkoholu kritizoval, netroufl spekulovat. Ve svém kraji, kde se dětem na zahřátí podávalo svažené víno, což v roce 1961 kritizoval Drdáckého nástupce, se však Masaryk v této věci těžko mohl stát prorokem.⁴²

Ale zpět k oslavám narozenin: v listopadu 1948 se již o oficiální pocty přihlásil první z rudých prezidentů, Klement Gottwald. Oříšek v podobě stoletého výročí Masarykova narození musel režim řešit v roce 1950. I když se v obci neobjevil jediný prapor, veškeré památky na Masarykův pobyt v obci se dočkaly především z iniciativy některých sokolů výzdoby a ani oficiální místa nemohla toto významné výročí ignorovat. Vzpomínka na TGM byla zorganizována pod hlavičkou akčního výboru Národní fronty, nezpívala se však již státní hymna. Účast obyvatelstva na takových akcích byla rozdíl od některých nových svátků vysoká a spontánní. I když se v dalších letech na místech spojených s osobou prvního prezidenta objevovala květinová výzdoba, o které se starali sokolové, oficiální oslavy proběhly v roce 1950 naposledy.

Od roku 1950 se mělo socialisticky chápat výročí vzniku republiky. „**Neboť bez 7. listopadu nebylo by 28. října.**“ V dalších letech byl tento svátek přelakován na Den znárodnění.⁴³

Svátek matek, který se v obci oficiálně slavil ještě 16. května 1948 vystřídal v dalších letech Mezinárodní den žen. O postupné změně charakteru různých slavností svědčí například okrskové cvičení Slovácké Masaryko-

⁴¹ Moravský zemský archiv v Brně (dále jen MZA), fond B 43 *Zemský úřad ochrany práce Brno*, kart. 32. Protialkoholní a protivěne-
rická rada v Brně, pozvánka na manifestační večer „T. G. Masaryk-abstinent“.

⁴² OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1948, s. 35.

⁴³ Tamtéž, 1950, s. 7.

vy okresní hasičské jednoty v Hodoníně, jehož součástí bylo v Čejči svěcení nové motorové stříkačky. Akce se konala 12. června 1949 pod hlavičkou MNV a akčního výboru, jejichž představitelé vystoupili s projevy po polní mši. V roce 1954 se však hasiči museli přejmenovat na požárníky.⁴⁴

V roce 1950 se v Čejči odehrál první povinný občanský sňatek. Téměř všichni však po splnění této povinnosti odcházeli do kostela. Teprve z kostela odcházivali novomanželé spolu, z výboru je ještě vedli starší družička a starší mládenec.⁴⁵ O vpád do tradičních Vánoc se pokusil děda Mráz. V roce 1954 promluvil při besedě v sokolovně k dětem, které pak dostaly čaj a dva rohlíky.⁴⁶

⁴⁴ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, **Kronikářský archiv**, 1954, s. 50.

⁴⁵ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1950, s. 1; 1954, s. 40.

⁴⁶ Tamtéž, 1954, s. 24.

III. okrsek
OHJ Hodonín

Slovácké
Masarykovy

pořádá v neděli dne 12. června 1949
pod záštitou MNV a AVNF v Čejči

OKRSKOVÉ VEŘEJNÉ
CVIČENÍ

spojené s posvěcením
mot. stříkačky v Čejči.

POŘAD:

O 6. hodině ráno hudběnk. od 8-9 hod. vítání hostů a br. sborů, o 9.15 hod. odchod na polní mlé sv., o 9.30 hod. polní mlé sv. a posvěcení stříkačky, o 11. hod. nácviková. O 14. hod. odp. nástup před hasičskou zbrojnicí, o 14.30 hod. odchod na cvičné, o 15. hod. vztyčení státní vlajky, zahájení a přivítání hostů. Projev zástupců MNV, AVNF a OHJ. Deště.

Pořad cvičení:
1. Jazyk slovácký. 2. Základní cvičení. 3. Základní cvičení. 4. Základní cvičení. 5. Základní cvičení. 6. Základní cvičení. 7. Základní cvičení. 8. Základní cvičení. 9. Základní cvičení. 10. Základní cvičení. 11. Základní cvičení. 12. Základní cvičení. 13. Základní cvičení. 14. Základní cvičení. 15. Základní cvičení. 16. Základní cvičení. 17. Základní cvičení. 18. Základní cvičení. 19. Základní cvičení. 20. Základní cvičení.

Útinkuje nivnická slovácká kapela. Po cvičení v Sokolovně
taneční zábava.

Vstupné: slavn. odznak 20 Kčs, fan. odznak 20 Kčs. Účtová zpr. **SDH Čejč.**

Rok 1948, čejtští hasiči světi novou stříkačku pod záštitou akčního výboru (dobový plakát).

⁴⁷ Tamtéž, 1951, s. 3.

Asi nejvíce dokumentuje rozpaky nad novými svátky První máj. V roce 1946 se v Hodoníně konaly oddělené oslavy všech „socialistických stran“, na které odjížděli také straníci z Čejče. Jinak byl ovšem přístup obyvatel obce k prvomájovým oslavám spíše vlažný. Samostatné průvody se v obci zpočátku nekonaly, omezený počet účastníků zajižďel do Hodonína. Slabá, údajně kvůli špatné propagaci, byla účast Čejčanů v roce 1948; v roce 1950 se s přízní občanů nesetkaly ani předprvomájová projekce sovětského filmu Pevnost na Amuru a oslavy s pásmem sovětských písní. K průvodu, který směřoval od Nového Světa k sokolovně, odkud se odjíždělo do Hodonína, se povinně shromáždili místní komunisté. O rok později masírovali komunisté obyvatelstvo pro jistotu již týden dopředu. 30. dubna obcházeli domácnosti dvojice agitátorů z Národní fronty a nazitří se zájezdu „nákladáky“ do Hodonína účastnila i mládež a členové Sokola. Patrně sokolové si však také neodpustili ověnění Masarykovy pamětní desky na č. 56. Kdo však v noci zničil nově vysazenou Masarykovu lipku v parku, se nezjistilo.⁴⁷ Přes zesílenou propagandistickou „masáž“ dopadly místní oslavy fiaskem v roce 1952. Plánovaný sraz v parku, odkud měl průvod vyrazit na nádraží k hodonínskému vlaku, se nekonal, prý „k velké radosti lidovců a bývalých agrárníků“. Lidé chodili na vlak do okresního města individuálně, sokolové nechali doma kroje. V následujícím roce, po smrti dvou diktáto-

Rok 1955, první spartakiáda. Žáci ve škole...

rů, J. V. Stalina a K. Gottwalda, se prvomájové oslavy měly odehrávat především ve znamení závazků k naplňování odkazu obou mrtvých komunistických model. Pozůstalí komunisté nechtěli ponechat nic náhodě, a tak již 11. dubna zahájilo činnost stálé agitační středisko na národním výboru, vylepené hesly a plakáty, které mělo občany k účasti přesvědčit. První máj byl ozvláštěněn průjezdem Závodu míru, návštěva večerní veselice s Kopečkovou hudbou však byla slabá. Obyvatelé byli patrně unaveni, budíček k prvomájovým oslavám byl už v pět hodin ráno.⁴⁸ Také v následujících letech se příliš nedařilo uspořádat průvody obcí, kronikář si dokonce postěžoval, že by bylo lépe je zrušit. Průvod v obci se stabilizoval až v normalizačních letech.

S rozpaky přijímali občané také Měsíc československo-sovětského přátelství, který se navíc v letech 1968–1969 vůbec nekonal.

Vysloveně trapný průběh měly společenské akce na podporu kolektivizace zemědělství. Při velké žňové estrádě uspořádané 29. července 1955 ještě návštěvníci nad účinkujícími těsně zvítězili v poměru cca 70 hostů ku 64 účinkujícím, a to i přes dobrovolné vstupné. Při Mezinárodním dni družstevníků o rok později však již podlehli 60:80. Konkurovat hodovému stavění máje byla příliš velká troufalost. Mládenci se dostavili, až když už byli účinkující na odchodu.⁴⁹ V rámci úvah o socialistickém folkloru se nelze nezmínit o mandelince brambo-

⁴⁸ Tamtéž, 1953, s. 14.

⁴⁹ Tamtéž, 1954, s. 13; 1955, s. 28.

...Čejč zdraví Prahu.

rové. Tento škůdce v 50. a 60. letech ohrožoval bramborové kultury, stal se však zároveň protagonistou oficiální propagandy. „Vlastí její je Severní Amerika, odkudž k nám byla našimi nepřáteli zavlčena, aby tak ohrozila výživu našeho lidu,“ uvádí kronikář v zápisu k roku 1950. „Mobilizační sběr mandelinky“ 6. září byl však špatně načasován. Pět set hodonínských středoškoláků, kteří po bramborovém broukovi pátrali na Brněnkách našlo jediný exemplář. „...stála něco přes 2 000 Kčs, totiž jízdu vlakem“, uzavírá kronikář.⁵⁰

Poznámky k vývoji životní úrovně a hospodaření

V důsledku měnových pohybů a kvetoucího černého obchodu došlo během druhé světové války k značnému oddlužení venkovských obyvatel. Životní úroveň obyvatel v 50. letech i přes problémy plánovaného hospodářství stoupala a to i přes následky měnové reformy v roce 1953, která řadu lidí připomínala o většinu úspor. Když se v květnu tohoto roku rozšířila pověst, že „peníze padnú“, začala nákupní horečka. Tržby předepsané pro prodejnu Slovácké svépomoci na 28 000 korun denně překračovaly několik dní 300 000.⁵¹

Nákupní horečky patřily k typickým reakcím na jakékoliv destabilizující zprávy. Vyjadřovaly nejistotu, kterou v obyvatelstvu vyvolával život ve 20. století na základě zkušenosti ze dvou světových válek a politických otřesů. Horečnaté skupování zboží provázelo rok 1956, v roce následujícím se rozšířily zprávy o údajném dalším pádu měny. Lidé po zkušenosti z roku 1953 pořádali nákupy a vybírali úspory. Poplach způsobila samozřejmě karibská krize v roce 1962. Obavy z měnové reformy a návratu 50. let se znovu objevily také po sovětské invazi v roce 1969.

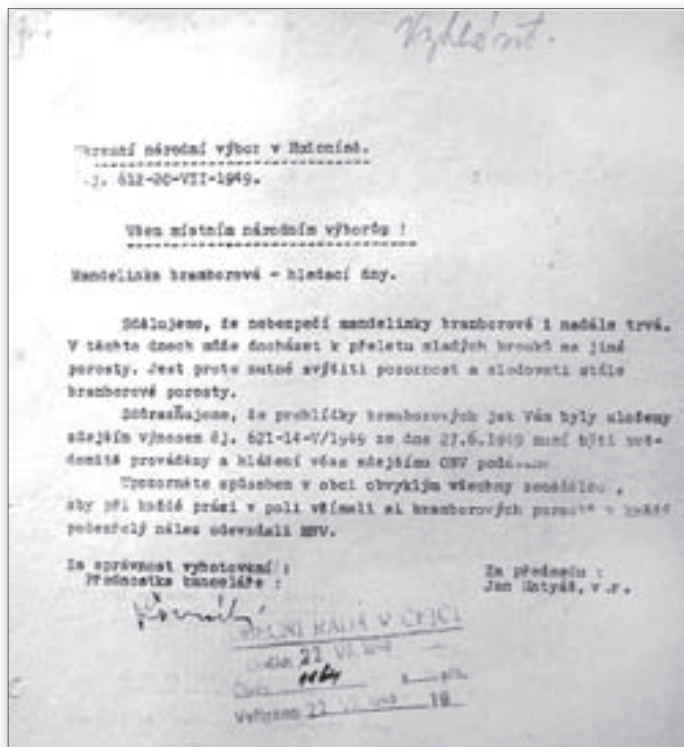
Po měnové reformě v roce 1953 režim postupně odbouřoval omezení přidělového systému a v následujících letech opakovaně snižoval maloobchodní ceny běžného zboží. Přibývalo také staveb rodinných domků, zvyšovala se obytná plocha na jednoho člověka. V roce 1958 bylo v Čechách 10 televizních přijímačů. Nakupovaly se také motocykly. Podle údajů místního jednatele Československé spořitelny činily úspory evidované na vkladních knížkách téměř půl milionu korun.⁵²

Pravidelně se však objevoval nedostatek některých výrobků nebo surovin. V roce 1954 nastal například vel-

⁵⁰ Tamtéž, 1950, s. 45–46.

⁵¹ Tamtéž, 1953, s. 40.

⁵² Tamtéž, 1953, s. 43.

⁵³ Tamtéž, 1954, s. 36.

ký nedostatek masa, které se prodávalo pouze v sobotu.⁵³ Energetická náročnost industrializace si vynutila také šetření elektrickým proudem. O tom, že režim dokázal šetřit i na svých velikánech a to ve chvílích nejdůležitějších, svědčí také 12. březen 1953, kdy zrovna probíhal úsporný týden a elektrina se zapínala až v 14.30. Čejča-

50. léta, vyhláška o sběru „amerického brouka“ – mandelinky bramborové.

12. 3. 1953, trýzna za Klementa Gottwalda.

né tak kromě proudu uspořili i několik hodin národního smutku, když se opožděně dozvěděli o smrti Klementa Gottwalda. Ještě během odpoledne však přijel emisar z okresu organizovat oficiální tryznu.⁵⁴

Zásadní změny prodělalo obecní hospodaření. Ještě na přelomu 40. a 50. let splácela obec některé dluhy. Z původní výše půjčky 175 tisíc zapůjčených na elektrifikaci obce bývalým starostou Karlem Vránou, která byla pravidelně umořována i během války, zůstávalo v roce 1948 ke splacení ještě 88 500 korun.⁵⁵ Nově organizovaná samospráva se do finančních potíží způsobených značnými rozpočtovými schodky dostávala již od svého počátku, a to i na zemské úrovni. V roce 1949 došlo k oddlužení obcí. Jejich staré uznané dluhy převzal stát, další zadlužování bylo zakázáno. Obecní hospodaření bylo svázáno hospodářským plánem a veškeré příjmy „lidosprávy“ byly přerozdělovány ve státním rozpočtu,

⁵⁴ Tamtéž, 1953, s. 7.

⁵⁵ Tamtéž, 1948. O dalším osudu půjčky nemáme údaje.

⁵⁶ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1954, s. 17–18.

⁵⁷ Tamtéž, 1950, s. 40.

⁵⁸ Národní archiv v Praze, MPSP, sg. 991, kart. 454.

což vedlo k tomu, že národní výbory ztratily přímý zájem na vlastních hospodářských výsledcích. Částečný návrat k samostatným rozpočtům přinesl nový rozpočtový zákon v roce 1952.⁵⁶ Ve skutečnosti obce ztratily možnost samostatného hospodaření.

Již v roce 1939 vznikly obavy z nedostatku sezónního zemědělského dělnictva, které využilo možnosti rozšířeného pracovního trhu a odcházelo za lepšími platovými podmínkami do Říše. Ačkoliv okupační správa zrušila dosavadní systém zprostředkovatelen práce a úřady práce se od roku 1940 staraly hlavně o saturování potřeb průmyslu, k většímu odčerpávání pracovních sil ze zemědělství nedošlo a do protektorátu přicházeli i nadále sezónní dělníci ze Slovenska. Vážnější problémy se objevily teprve po provedeném odsunu Němců a osídlování. Dosavadní svobodná čeleď i deputátní rodiny, jejichž ekonomické postavení patřilo k nejhorším, odcházely za lepšími pracovními příležitostmi nebo do vlastních hospodářství v pohraničí. Nastal naprostý nedostatek zemědělského dělnictva. Poslední pacholek pracoval v Čejči u Františka Holešinského v č.p. 34. Odešel v březnu 1950, že prý půjde raději do dolů, kde si víc vydělá.⁵⁷ Vláda řešila tyto problémy nuceným nasazením některých skupin obyvatelstva, nábořem brigádníků v zahraničí (například v Rumunsku, Bulharsku, Polsku, ale i Itálii) a organizováním různých brigád v Československu. Zda byli také v Čejči některé jmenované skupiny nasazeny, se nepodařilo zjistit.⁵⁸ Faktický konec nezaměstnanosti, která zužovala první republiku, zakonzervoval komunistický režim.

Vlivem války a jejích následků se měnila také profesní struktura společnosti. Například již během války nahrazovaly řadu mužů zaměstnaných u dráhy ženy. V letech socialistického združstevňování kladl režim důraz na zařazování žen do družstevní práce.

Ženy během desetiletí zcela převážily v profesi učitelky. Po Antonínu Drdáckém, který byl v obecné škole řídícím učitelem znovu v letech 1939–1945, vedli školu Stanislav Sýkora (1945–1964), Bedřich Grombiřík (1965–1972), Stanislava Cahlíková (1972–1979) a Marie Fridrichová (1979–1999). Současnou ředitelkou školy je Mgr. Ludmila Fojtíková. Postupně ženy zcela vytlačily muže v celém učitelském sboru. V roce 2005 oslavila

Jaroslav Zaviačič, *1939

Výjimečný příběh tohoto českého rodáka dokumentuje převratné změny v profesní struktuře společnosti 20. století. Prolamování tradičních bariér mezi profesní strukturou venkova a města umožnilo také řadě českých obyvatel odchod za novými profesními do měst a konkrétně J. Zaviačičovi dosáhnout světové proslulosti v psaní na **sroji** a jeho výuce. Povolání typistky se stalo mezi válečné době symbolem revoluce v zaměstnanosti žen a průlomu v tradiční dělbě společenských rolí. J. Zaviačič se stal jedním z protagonistů vpádu mužů do této profese, která byla původně ženskou doménou. V letech 1965 a 1967 se stal ve strojoipse vicemistrem světa. To již pracoval v Rudém Právu, z jehož redakčního dálkopisu informoval 21. srpna 1968 o sovětské okupaci Československa. Za tuto anonymní činnost získal mezinárodní ocenění, k němuž se však mohl přihlásit až v roce 1990. Od roku 2005 je J. Zaviačič prezidentem Světové organizace pro zpracování informací. Provozuje jeden z neúspěšnějších elektronických výukových systémů psaní. Správné psaní písmena „č“ si v něm žáci procvičují na slovech „čejčtí občané“.

(Čejč dnes, podzim 2005, s. 8–10)

**Duchovní pastýři
čejčských věřících
od roku 1945**

Arnošt Korec
Josef Šikula
Jiří Mikulášek
František Sadílek
Mgr. Jiří Komárek
Mgr. Milan Těžký

80. let trvání budova čejčské školy postavená v letech 1924–1925 podle projektu Františka Lydie Gahury, žáka Josipa Plečnika a Jana Kotěry, který se proslavil především jako „dvorní“ architekt Tomáše Bati a autor urbanistického plánu Velkého Zlína.⁵⁹ V roce 1945 byla škola dvoutrídni a navštěvovalo ji 77 dětí.⁶⁰ V národní škole probíhala **výuka náboženství nepřetržitě po celá léta až dodnes, kterou** zajišťovali např. hovoranský farář Arnošt Korec a čejkovický farář Václav Skalník nebo jejich kaplani. V 50. letech stoupal počet tříd, v 60.–80. letech byla **škola** buď čtyř nebo pětitřídni. Žáci, kteří v Čejči ukončili první stupeň, pokračovali ve školní docházce v Hovoranech. Od listopadu 1945 zahájila činnost při obecné škole mateřská škola. Zdeňka Kadlecová ze Křtin zde byla první učitelkou.⁶¹ V roce 1965 se mateřinka odstěhovala do vlastních prostor v budově státního statku. Několik generací si vzpomíná na dlouholetou učitelku MŠ Františku Štěpánkovou z Mutěnic, tu vystřídala Marie Vaněčková, která školku vede i dnes. Od roku 1948 fungovala při škole základní odborná zemědělská škola pro Čejč a okolní obce, kde se učilo v šestitýdenních běžích pro jednotlivé ročníky.⁶² V roce 1957 bylo ve vile někdejšího majitele dolů p. Brandta založeno zemědělské učiliště.

Státní organizaci byla zcela podřízena také zdravotní péče. V roce 1946 působili v obci MUDr. Jan Hornich, obvodní lékař pro několik okolních obcí, praktický lékař MUDr. Jaroslav Špalek a zubař MUDr. Osvald Tomášek. V roce 1963 bylo v Čejči otevřeno zdravotní středisko OÚNZ. S rozvojem medicíny souvisela preventivní péče. Například v roce 1954 vyzýval obecní rozhlas ženy k prohlídkám v rámci prevence rakoviny, zavádělo se plošné očkování, zejména proti TBC a pravidelné lékařské prohlídky dětí. Na Čejči působila už od předválečných let mateřská poradna, umístěná po válce dlouhodobě v provizorních hygienicky nevyhovujících prostorách. Téměř všechny děti se koncem 50. let narodily pod lékařským dohledem v porodnici.

Zdravotní středisko v Čejči pracovalo po zrušení OÚNZ (okresní ústav národního zdraví) v roce 1991 dočasně pod hlavičkou Nemocnice s poliklinikou v Hodoníně. Vlastnictví budovy přešlo na obec a zdejší lékaři, kteří v letech 1993–1994 privatizovali své praxe uzavřeli s obcí nájemní smlouvy. Lékaři se na Čejči většinou

⁵⁹ Čejč dnes. Zpravodaj Obecního úřadu, podzim 2005, s. 16.

⁶⁰ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1952, s. 52.

⁶¹ Tamtéž, 1947, s. 27–28.

⁶² Tamtéž, 1948, s. 31.

často střídali. Z praktických lékařů se po prvním poválečném obvodním lékaři MUDr. Janu Hornichovi do delšího povědomí obce zapsala lékařka MUDr. Marie Pavlíková. Její současnou nástupkyní je MUDr. Eva Prstková.

Dětskými lékaři v Čejči byli MUDr. Viola Červená, MUDr. Jarmila Veselá, MUDr. Pavel Hála, MUDr. Tomáš Zámečník a v současné době zde svoji dětskou praxi provozuje MUDr. Helena Herůdková. O chrup Čejčanů pečovali mj. Otto Zach, MUDr. Beneš, MUDr. Světla Dolečková a nyní MUDr. Pavel Popelka. Předchůdkyněmi současného gynekologa MUDr. Jozefa Miliana byly např. MUDr. Irena Šobáňová a MUDr. Anna Hornáčková.

Zlatá šedesátá léta?

Jestliže v 50. letech byly někdy předvolební schůze dějištěm diskusí o združstevňování, v následujících desetiletích potvrdil nezájem voličů o volby jejich formalismus. Do roku 1964 předsedal národnímu výboru Jan Slabý. Ve volbách v roce 1964 nastal problém s hledáním kandidátů, z nichž někteří byli na kandidátku navrženi, aniž by o tom věděli. Novým předsedou byl zvolen Ladislav Žalio, který ve funkci setrval do prověrek v roce 1970. Novotného éra „budování socialismu“ zápasila s krátkým dechem ekonomiky, který se v životech obyvatel projevil a zvyšováním cen a problémy se zásobováním. 60. léta vstoupila do života administrativní reformou a integrací venkova, která poznamenala také Čejč.

Schůze JZD, zprava: Josef Holešinský, Petr Lačňák, Anna Maradová, zleva: Jakub Marada, Jan Prášek, Antonie Prášková, Marie Nováková.

V 50. letech věznění Jan Esterka a Josef Holešinský již jako družstevníci JZD Slovan při sklizni v roce 1965.

Dne 18. srpna 1961 navštívil místní šlechtitelskou stanicí tehdejší ministr zemědělství Lubomír Štrougal. Na schůzi se objevila zpráva o slučování družstva s JZD v Terezíně. K „potupnému“ svazku s „odvěkými nepřáteli“ pak skutečně došlo v následujícím roce a v život vstoupilo Jednotné zemědělské družstvo Slovan. Již na první výroční schůzi došlo při volbách ke kronikářem bohužel nespecifikované roztržce. Problémy zemědělské výroby v 60. letech dávají také pamětníci do souvislosti s integrací družstev. „...Družstvo šlapalo, když tam hospodařili zdejší. Jak se to začalo rozšiřovat, tak to nestálo za nic...“, vzpomíná Jan Holešinský.⁶³ Rivalita mezi Čejčany a Terezovskými se stala inspirací *častušky* pracovníků projekční kanceláře Vítkovických železáren, kterou s úspěchem přednesli na výroční schůzi JZD v roce 1965. Závěr jejího textu je zapsán v kronice.

*Byla svatba veselá susedé
brali se dvě susední jézédé.
Bral sa Čejč s Terezovem susedním,
zapíjalo sa vínkem bílým i červeným.*

*Nenecháli si ani méno,
Jézédé na Slovan pokřtěno.
Neměli ni žádné ohlášky,
říkalo sa neberú sa z lásky!*

⁶³ Rozhovor s Janem Holešinským. Zaznamenal Václav Štěpánek.

*Než přešly manželské líbánky,
tahały sa už za copánky,
než děckám začli vykládat pohádky,
už sa aj pustili do hádky.*

*Terezovským sa pořád zdálo,
že Čajčtí dělajú málo.
Čejč zas že má těžkú práci,
z které na Terezov dopláci.*

*Dúfejme, že pro těch pár neshod,
nebudú žádat o rozvod.
Snáď ani takoví nebudú,
aby šli k smírčimu súdu.*

*Neudělají si tu ostudu,
dohodnú sa v družstevní búde u sudu,
.... ale z toho si nic nedělejte
protože:
Láska nehněvaná, není milovaná,
ta sa nedá jen tak lehko,
vykúpít jednotkama.⁶⁴*

V sedmdesátých letech se k tomuto konglomerátu připojili ještě Hovorané a družstvo dostalo po sovětské okupaci opět nový název – JZD Sovětské armády.

Hospodářsky patrně nejúspěšnějším zemědělským podnikem v Čejči byla Státní šlechtitelská stanice založená v roce 1950 při státním statku. O dva roky později se osamostatnila a od statku převzala 200 ha půdy. Na počátku 60. let se dokonce uvažovalo o jejím rozšíření nebo úplném převzetí dosavadního statku. Stanice se po celou dobu své existence specializovala na šlechtění a novošlechtění kukuřice, kde vypěstovala několik úspěšných odrůd, včetně první hybridní kukuřice v roce 1964. Úspěchy však slavila také pšeničná odrůda DIANA, šlechtění sladovnického ječmene, ze zeleniny pak především papriky. V této činnosti stanice úspěšně pokračuje dodnes, od 90. let v rámci akciové společnosti CEZEA.

Šedesátá léta, která vyvrcholila tzv. pražským jarem, znamenala po období tuhé komunistické perzekuce určité uvolnění. Projevilo se například uvolněním turistického ruchu v roce 1963. Někteří Čejčany tak mohli

21. 8. 1968, sovětský tank
fotografovaný u Nového
světa.

⁶⁴ OAH, fond MNV-Č,
Kronika místního národního
výboru v Čejči 1966–1980,
1967, XI, s. 3–4.

například navštívit příbuzní žijící v Rakousku. Zejména v druhé polovině dekády se začalo také otevřeněji hovořit o násilné kolektivizaci. Vstup do roku 1968 byl na venkově, Čejč nevyjímaje, právě ve znamení oficiálního priznání hříchů 50. let reformní skupinou komunistů v čele s Alexandrem Dubčekem. Marné naděje vkládané do „socialismu s lidskou tváří“ ukončila okupace armádami Varšavské smlouvy. Sovětské tanky mohli při průjezdu obcí sledovat také Čejčané.

Čejč za normalizace

V následujícím roce se bezradná kronikářka Stanislava Cahlíková, pozdější ředitelka školy a dcera dvakrát odvolaného předsedy MNV Ludvíka Mikulici, která vedla kroniku od roku 1966, pozastavila nad chováním některých lidí, když začaly stranické prověrky. Jako učitelka zaznamenala několik postřehů čejčských školáků, prezentujících ztrátu orientace a traumatické vyrovnávání se společnosti s vývojem. Jeden z žáků tak podobiznu nového československého prezidenta označil za „Ludvíka Masaryka“. Při vysvětlování příbuznosti českého a ruského jazyka se setkala s nesouhlasnou reakcí žáků a jeden z rodičů si podle výpovědi své ratolesti na adresu svých dětí a školy povzdechl: „*Chudáčci, ze všech Vás budú komunisti.*“

Tato rezignující poznámka otevírá výhled do 70. a 80. let. Rezignace se odráží jak v kronice, tak v úředních pramenech a staví historiky popisující toto období před obraz, který budí dojem, že fádni realita normalizačních let byla obdobím bez historie. Nulová vypovídací hodnota pramenů působí paradoxně například ve srovnání s mnohem sdílnějšími prameny z „krvavých“ let padesátých. Nelze ji tedy vysvětlit pouze dozorem nad obsahem kronik. Zatímco na schůzích v době násilného združstevňování proti sobě stáli režim a terorizovaní sedláci jako soupeři, společnost 70. a 80. let je jako organismus zlomená a přemožená, byť se to netýká všech jednotlivců. Teprve nyní stalinismus triumfuje a oficiální písemná sdělení jsou produktem ryzího formalismu.

Tento posun se odráží také ve střídání předsedů v čele národního výboru. V letech 1948–1960 nevydržel žádný z předsedů v křesle celé volební období, během dvanácti let se předsedové vystřídali sedmkrát. Stablní úřado-

vání Ladislava Žalia a Jana Slabého, kteří se ve funkcích předsedy a tajemníka MNV vzájemně vystřídali a vydrželi v nich po celá 60. léta ukončily v roce 1970 normalizační prověrky. V letech 1970–1990 se bez mimořádných zásahů na předsednické židli vystřídali Josef Pilát a Jan Stávek. František Fridrich byl předsedou od roku 1981. V roce 1990 ho vystřídal ve funkci Josef Rylka v důsledku dezintegrace obcí Čejč, Terezín a Karlín (k Čejči byly administrativně připojeny v roce 1976), kdy se zmíněné obce osamostatnily.

Moravský venkov byl nicméně prostředím, kde lidé a obce pokračovaly ve svém životě, určeném kromě režimu, který se přes veškeré snažení nenaučil poroučet větru a dešti, také nepodmíněným rytmem hospodaření na vinicích a malých pozemcích. Spolu s pěstováním „folkloru“ a obnovou lidových tradic jim to poskytovalo jistou dávku imunity vůči všeobecnému rozkladu. Dalším paradoxem normalizačního období je fakt, že generace, která se v něm narodila, vyrůstala jako první v relativním, nehybném a izolovaném blahobytu daleko od nejistot předchozích desetiletí daleko od stínu války a strachu z velkých otřesů. Jistým způsobem se na venkově, Čejč nevyjímaje, povznesl kulturní život, byť značně regulovaný ve srovnání s uvolněnými 60. lety, na druhé straně již vzdálený násilné bolševizaci a agresivní propagandě let tuhého stalinismu.

V poválečných desetiletích zůstala prakticky jediným místem k pořádání společenských událostí sokolov-

Kovář Ladislav Koutný jako člen mysliveckého sdružení.

**Starostové,
místostarostové,
předsedové a tajemníci
MNv v Čejči v letech
1945–2006**

Místní národní výbor:

1945–1946:

Josef Lůna

1946–1948:

MVDr. Otto Kejla

1948–1950:

Ludvík Mikulica

1950:

Miroslav Pekárek (*zatímní
předseda*)

1950–1951:

Josef Hrabánek

1951–1954:

Jan Daňhel (*od r. 1953
tajemník Josef Páleník*)

1954–1955:

Ludvík Mikulica

1955–1959:

Matěj Hrubý (*tajemník
František Benda*)

1959–1960:

Břetislav Bravenec
(*tajemník Karel Kos*)

1960–1964:

Jan Slabý (*tajemník Josef
Pilát, Ladislav Žalio*)

1964–1970:

Ladislav Žalio (*tajemník
Jan Slabý*)

1970–1976:

Josef Pilát (*tajemník
Mojmír Bezděčka*)

1976–1981:

Jan Stávek (*tajemníci
Marta Dohnalová
a František Kuchař*)

1981–1990:

František Fridrich
(z Terezína)

(*tajemník Josef Rylka*)

1990:

Josef Rylka
(*tajemník Ing. Zdeněk
Stávek*)

na. V sále hostince Ludvíka Ebenhöha, který se stal součástí družstva Jednota, našly v 50. letech domov prodejna a krejčovská dílna. V roce 1957 byl prostor uvolněn a pohostinství rozšířeno. Hostinský Ebenhöh pověsil čepování piva na hřebík v roce 1955. Jednota provozovala také pohostinství v sokolovně.

Kino, které je v sokolovně umístěno od jejího vzniku v roce 1929 se velké návštěvnosti těšilo zejména v době před zavedením televize. Po válce se zde krátce promítalo na 16 mm strojích značky Neopton, což znamenalo pokles kvality obrazu, proto byly promítačky vyměněny za sice starší, ale vhodnější „Dresdeny“, které sloužily až do roku 1993, kdy obec zakoupila a instalovala dva nové přístroje MEO IV. Po již zmíněných válečných problémech, kdy musel po projekci Masarykova portrétu vedení kina dočasně převzít Miloslav Gottland se načas k vedení kina a do promítací kabiny vrátili nacisty zatčení Karel Strejc a Jakub Žalio. Z dalších nadšenců, kteří se o provoz kina v poválečných dobách starali jmenujme alespoň Stanislava Vyhňáka, který se kinu věnoval šest desetiletí. Jeho koníčkem bylo zejména starat se o zastaralé „Dresdeny“, které by bez jeho nadšení a umění sotva kdo udržel v provozu tak dlouho.

Od roku 1927 byla v obci pravidelně v provozu veřejná obecní knihovna. V roce 1999 registrovala knihovna 149 čtenářů, 12 220 vypůjčených svazků a akvizici knih a časopisů v hodnotě 37 200 Kč. Dlouholetou pracovnící knihovny byla učitelka Marie Pavlíková, po roce 1945 půjčoval knihy ředitel školy Stanislav Sýkora v budově MNV. Odtud se knihovna přestěhovala na místo bývalé lékárny v domě č. 55 a vedla ji učitelka Anna Šobová. Hana Papežová vedla knihovnu v době, kdy přesídlila „na Vránovo“, do dnes již neexistujícího domu č. 5. Po ní převzala knihovnu Alena Trojanová, která ji vede dodnes. I ona se s knihovnou stěhovala, nejprve do budovy, kde nyní sídlí prodejna Hospodářských potřeb A. Škodové a poté do dnešních prostor v budově nové mateřské školy.

Sokol byl v roce 1948 vzhledem ke své autoritě a masové členské základně, která z něj činila nejvýznamnější společenskou organizaci zneužit ke sjednocení systému československé tělovýchovy. Jeho formální zrušení bylo i pro soudruhy z komunistické strany příliš velkým sou-

tem. Trik komunistů spočíval ve zdánlivém zachování Sokola a jeho názvu. Obsah měl být samozřejmě nahrazen novou ideologií. Jednota Sokola v Čejči se tak například rozrostla o dosavadní fotbalový Sportovní klub a to nejen čejčský, ale dokonce i terezínský. Do „jednotného“ Sokola nevstoupil ani jeden z orlů, kteří byli rozpuštěni.⁶⁵ V roce 1950 byly sjednoceny názvy jednotlivých jednot. Činnost té čejčské v 50. letech upadala a koncem 60. let se jeho sportovní činnost redukovala téměř jen na oddíl kopané.

Kopaná v Čejči má dlouhou tradici, která sahá až do roku 1921. Největších úspěchů dosáhli fotbalisté za protektorátu, naopak na přelomu 50. a 60. let oddíl dočasně přerušil starty v mistrovských soutěžích. V 60., 70. a 80. letech zápasil klub vesměs v nejnižších soutěžích, v letech 1966, 1979 a 1996 se však hráči i příznivci radovali z postupu. Na přelomu milénia se však mužstvo opět vyrovnávalo s krizí způsobenou nevýhodnou spoluprací s klubem z Kyjova.⁶⁶ Z dalších sportů pěstovala jednota odbíjenou a úspěchy na krajské a celostátní úrovni se v 70. a 80. letech mohly pochlubit hlavně stolní tenistky.⁶⁷

Také v současnosti se „áčko“ stolních tenistek stabilně umísťuje na předních místech tabulky krajského přeboru a ukazuje, že i omezená členská základna malé obce může na základě silné tradice (sahá až do roku 1940), výchovy mládeže a dobré práce trenérů, konkurovat městským klubům. Vůdčí postavou tohoto sportovního odvětví v Čejči je hráčka, současná starostka obce a trenér v jedné osobě – Marta Výmolová. Legendou čejčské kopané a tělovýchovy je Jan Knotek, brankář, který se

Obecní úřad:

1990–2002:

Jiří Řičica
(*místostarostka JUDr.
Marta Výmolová*)

2002–dosud:

JUDr. Marta Výmolová
(*místostarosta
Ing. Jaroslav Melkus – †2005
a Hana Mančíková*)

⁶⁵ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1948, s. 37.

⁶⁶ Čejč dnes. Zpravodaj Obecního úřadu, léto 2001, s. 14–15.

⁶⁷ Kronika oddílu kopané TJ Sokol Čejč. 1977–1984.

Rok 1942, Mužstvo SK Čejč v I. B třídě.

Památka na česko-francouzský turnaj 1987 v kronice oddílu kopané.

Rok 1976, Fotbalové družstvo „Kaluža“ při meziuličném turnaji.

fotbalu aktivně věnoval téměř od počátků klubu. Z dalších významných postav si alespoň zmínku zaslouží Mojmir Bezděčka, Stanislav Váňa, Bohumil Výmola a současný a dlouholetý předseda TJ Sokol Petr Vachůt. Jan Knotek se zapsal také do krátké historie dalšího sportovního odvětví, které se svého času na Čejči provozovalo. Po druhé světové válce založila parta mladých kluků, inspirovaných úspěchy československé reprezentace hokejový tým. Zápasy, většinou přátelské, ale svého času i v okresní soutěži sehrávalo mužstvo na Kaluži. Hokejové družstvo se rozpadlo na přelomu 50. a 60. let, částečně také vinou stále teplejšího počasí. V 80. letech dokonce existoval projekt na vybudování uměle chlazeného kluziště, k jeho realizaci však nedošlo.

Poté, co se v roce 1969 ujal organizace hodů spolek mladých Juvena, který jinak pořádal čajové zábavy, pořádala hodové zábavy většinou právě tělovýchovná jednota. K hodovému veselí patřily také tradiční fotbalové turnaje uliček, při kterých měřila své síly často notně obveselená mužstva čejčských sousedů.⁶⁸

Při Sboru pro občanské záležitosti, který v Čejči vznikl v roce 1957, založili o tři roky později manželé Sekaninovi také ženský pěvecký sbor, který až do roku 2002 vystupoval při slavnostních obřadech, od roku 1965 zejména při individuálním vítání nových občánků do života. V rámci těchto slavností dostávali rodiče narozených dětí také grafické listy z dílny Miroslava Bravence.

⁶⁸ Tamtéž.

Od roku 1976 byl vedoucím pěveckého sboru Josef Válek.

Jméno Josefa Válka je spjato především s historií české cimbálové muziky Mládí, kterou při tehdejší JZD Slovan spoluzakládal. Muzika vznikla spojením Válkem vedeného houslového kvarteta se skupinou mladých muzikantů z Hodonína, které vedl Jaromír Novotný.

Cimbálová muzika úzce spolupracovala s dětským národopisným souborem, který při základní škole v roce 1972 založila a řídila ředitelka školy Stanislava Cahlíková. Během sedmileté existence tohoto souboru se jeho mladí členové zúčastnili celé řady vystoupení na mnoha místech v rámci republiky, ale také v zahraničí.⁶⁹ Tanči-

Josef Válek, *1928

se do Čejče přistěhoval v roce 1952 jako zaměstnanec šlechtitelské stanice. Jako aktivní muzikant zjistil, že v obci pracuje pouze dechová hudba pana Kopečka složená z hostujících hudebníků. Po několika letech, kdy spolu s přáteli chodil hrát do Hovorán a Mutěnic se čejtí muzikanti rozhodli založit cimbálku přímo na Čejči. Těleso vystupovalo jako Cimbálová muzika Šlechtitelské stanice pod vedením Antonína Vojáčka až do roku 1974. Josef Válek však už v roce 1971 spolu s Jaromírem Novotným založil cimbálovou muziku „Mládí“. Josef Válek se také nadále věnoval výchově mladých muzikantů, ze kterých vznikly další muzika „Mladost“ a „Radost“ a v současnosti znovu „Mládí“, poté co původní muzika v roce 1994 převzala Válkovo jméno.

Pěvecký sbor Čejč v roce 2002. Foto Jan Holešínský nejml.

Cimbálová muzika Mládí v roce 2005. Foto Jan Holešínský nejml.

⁶⁹ Čejč dnes. Zpravodaj Obecního úřadu, 1992, s. 7.

Cimbálová muzika Josefa Válka. Foto Jan Holešinský nejml., 2005.

**Miroslav Bravenec
akad. malíř, *1945**

V jedné z nejoblíbenějších a nejmávanějších osobností současné Čechy se setkává láska k umění s láskou k domovské obci a rodnému kraji. Ač narozen v Terezíně, prožil podstatnou část dosavadního života v Čechách a dům v uličce pod mydlárnou neopustil tento absolvent pražské Akademie výtvarných umění ani během působení na Lidové škole umění v Kyjově a na brněnské Střední uměleckoprůmyslové škole. Vedle řady výstav v rámci jihomoravského kraje i mimo něj spojil nemalou část své tvorby se svou obcí a to jednak v rovině své umělecké inspirace, ale také jako aktivní protagonista kulturního života obce. Jeho práce se stala neodmyslitelnou součástí kulturního života obce, které vždy ochotně pomáhal a pomáhá ať už jako ilustrátor obecní kroniky, autor grafických listů k vítání občánků či grafických pohledů na Čech pro titulní strany obecního zpravodaje. Sám je potom již více než 20. let zakladatelem a neúnavným organizátorem tradičních výstav s názvem LÉTO, které se staly stabilní součástí každoročního hodového dění. V prostorách základní školy vystavuje práce své a svých uměleckých přátel.

li a zpívali také v televizi, v oblíbeném pořadu Pionýrská vlašťovka. Muzika a dětský soubor později splynuly v jeden kolektiv. K památným vystoupením patří první zájezd do Francie v roce 1978, pět let před navázáním vztahů mezi Čechem a Déservillers. Od roku 1983 vystupovali muzikanti v nových krojích zhotovených podle fotografií původních zaniklých českých krojů. Vedle povinných účastí na okresních a krajských přehlídkách a na tzv. přehrávkách a vystoupení na domácích festivalech se soubor ještě před rokem 1990 několikrát podíval do zahraničí, např. do Bulharska, SSSR nebo Polska a Německa. V letech 1986 a 1993 doprovázel zájezdy Čecháků na družebních cestách do Francie. V roce 1990 vystoupili muzikanti také v Holandsku a později podnikli také zájezd do Španělska.

O tom, že provozování lidové hudby v Čechách má kromě tradice také budoucnost, svědčí několik předních umístění žáků zdejší školy v hodonínské soutěži O věneček Fanoše Mikuleckého v 90. letech (děti na vystoupení připravuje Marie Vaněčková).

Již od 80. let rozvíjí Čech pravidelné vztahy s cizinou. První kontakty Čechy s obcí Déservillers a dalšími obcemi v regionu Franche Comté (département Doubs), odkud přišli kolonisté, kteří se v roce 1771 podíleli na znovuzaložení obce se datují již k 20. říjnu 1983, kdy Čech navštívili tehdejší a předchozí starosta Déservillers André Menetrier a Jacques Perrin spolu s archivářem

abbé Paulem Mariottem. Besedu, které se kromě představitelů obce a JZD účastnili také rodiny Šaléů, Bízů a Žaliů – potomků francouzských kolonistů, poctil svou přítomností také tehdejší československý ministr zahraničí Bohuslav Chňoupek. Právě šéf československé diplomacie měl dílem náhody podíl na zahájení družby, která trvá dodnes. František Šalé vzpomíná: „*Jednoho dne na přelomu 70. a 80. let zastavilo před řeznictvím, kde prodávala moje matka auto s náhodně projíždějícím ministrem zahraničí Bohuslavem Chňoupkem, který si snad v krámu chtěl koupit svačinu. Na základě tohoto náhodného setkání ministra s rodinou Šaléových a informace o původu francouzských příjmení byl pro MZV vypracován s použitím článku K. Hlavinky stručný elaborát (v týdeníku Květy byl k tomuto tématu publikován článek) o příchodu kolonistů v roce 1771 na Čejč. Poté došlo k navázání prvních kontaktů z francouzské strany. Byl to především abbé Paul Mariotte, který se zasloužil o první z řady setkání. V červnu 2004 jsme při návštěvě diecéze v Besançonu zjistili, že pan abbé již nežije a že jeho pozůstalost je zatím pro badatelské účely nepřístupná.*“

První oficiální návštěvu ve Francii vykonala delegace ve složení předseda MNV František Fridrich, tajemník Josef Rylka a předseda JZD František Hanáček v polovině října roku 1984 na pozvání starosty Déservillers André Menetriera. Na rozdíl od pozdějších autobusových a automobilových zájezdů letěli funkcionáři, kteří měli reprezentovat socialistickou vlast letadlem z Prahy na pařížské letiště Orly a do Besançonu a Déservillers cestovali vozy v doprovodu velvyslance Jablonského.⁷⁰ V následujících letech se vzájemné návštěvy opakovaly již za širší účasti obyvatel obou obcí. V červenci 1986 se jich zájezdu do Francie účastnilo 44 včetně cimbálové muziky Mládí. Kromě dalších míst ve Francii navštívili v kraji původu francouzských kolonistů také Amancey, centrum stejnojmenného kantonu, kde je přijal starosta Morell. K největším atrakcím celého zájezdu patřila návštěva nejstarší sýrárny. Původně oficiální styky se postupně měnily v osobní přátelství, hosté se ubytovávali v jednotlivých rodinách a návštěvy ztrácely formální charakter. Na programu francouzské návštěvy v Čejči v roce 1987 byla vedle dalších kulturních akcí zejména hodová zábava a turnaj fotbalových mužstev TJ Sokol

Ještě delší je také veselá tradice „Štěpána“ – setkávání rodáků na Druhý svátek vánoční, která se neobejde bez mistrem zhotovených pozvánek a grafických listů. Umělecky je Miroslav Bravenec považován za odchovance grafické školy ateliéru profesora Ladislava Čepeláka, u kterého studoval v Praze. Tento vliv se prosazoval v prvním období jeho umělecké kariéry charakteristickém především zobrazováním venkovského prostředí nebo různých fází lidského života. V 80. letech obrací umělec svou pozornost k přírodě a tvoří grafické listy jejichž obsahovým smyslem je zobrazení zákonitých přírodních dějů na malých kouscích země nebo ztvárnění bohatých přírodních struktur. Dílo Miroslava Bravence zahrnuje také figurální kompozice, jejichž deformované a spíše jen naznačené než zřetelné postavy jsou zobrazovány jako aktéři tušených dějů. Snad unaven klasickými technikami, pustil se Miroslav Bravenec také do technických experimentů, například používání vrtačky s brusným kotoučem nebo přetváření a dotváření vyřazených matric již vytištěných děl.

⁷⁰ Obecní úřad v Čejči, *Obecní kronika*, 1983, s. 42–43, 50; 1984, s. 37–43.

⁷¹ Tamtéž, 1986, s. 7–12; 1987, s. 56–59; 1988, nepaginováno; *Kronika oddílu kopané Tř Sokol Čejč*. 1984–1992.

Čejč, JZD Čejč, ESCD Déservillers a Etoile sportive Bolandoz. Další francouzské mužstvo ASPA Amancey sehrálo „přátelák“ v Mikulčicích. Hodový průvod zpestrňovali u domů stárků a stárek krojovaní francouzští trubači. Přesně o rok později vrátili francouzští fotbalisté na domácí půdě hostům z Čejče vysoké porážky. Na moravské straně jistě, a snad i na francouzské ovlivnilo výkony hostů při obou turnajích „ovínění“.⁷¹

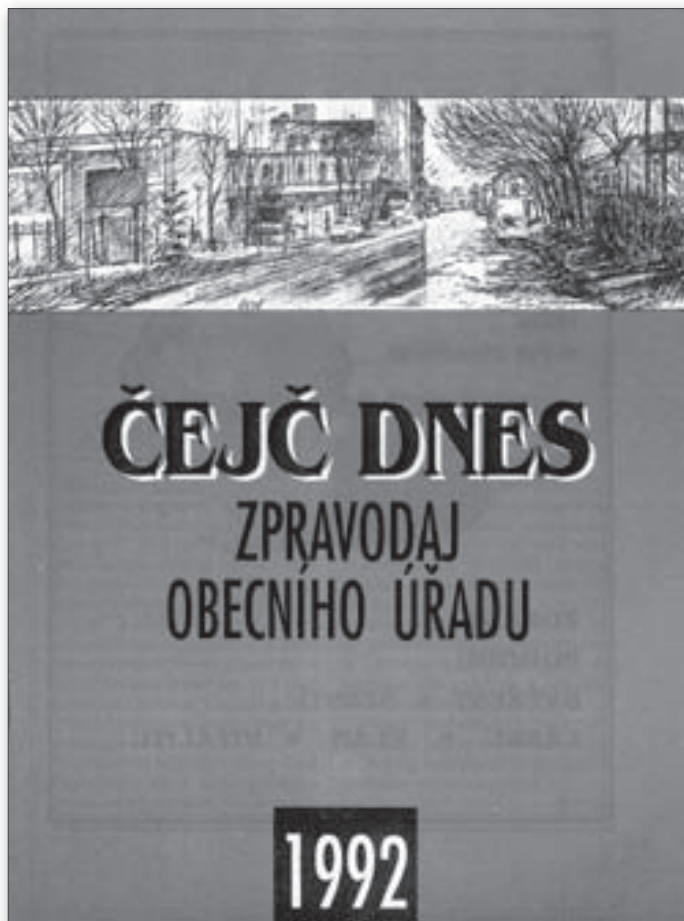
Na přelomu milénia – návrat svobody a několik ohlédnutí

Listopad 1989 znamenal také v Čejči oživení politického dění. Po volbách do federálního shromáždění, po desítkách let svobodných a bez jednotné kandidátky, připravovalo místní občanské fórum na podzim volby komunální. Předcházela jim anketa, ve které voliči sdělovali, koho by chtěli na obecním úřadě vidět a jakými problémy by se nové zastupitelstvo mělo zabývat. Mezi požadavky na dobudování inženýrských sítí, pořádek, bezpečnost, soukromé podnikání se objevilo také staré přání a do jisté míry trauma obce – obnovení koupaliště. V samotných volbách 24. listopadu 1990 zvítězilo občanské fórum v koalici s Československou stranou lidovou a Hnutím za samosprávnou demokracii – Společnost pro Moravu a Slezsko. Dne 2. prosince zasedlo nové zastupitelstvo v restauraci za účasti veřejnosti a zvolila

Pamětní deska čejčským hrdinům na budově školy.

První číslo zpravodaje vyšlo pro celý rok 1992, od následujícího roku vychází čtvrtletně. Šéfredaktorkou je od počátku JUDr. Marta Výmolová. V letech 2004 a 2005 získal český zpravodaj 3. a 2. místo v soutěži Zlatý středník, pořádané Public relations klubem Praha v kategorii Nejlepší časopis státní správy. Hodnotící komise ocenila mj. úroveň titulní stránky, kde se pravidelně objevují grafické listy zobrazující Čejč od akad. malíře Miroslava Bravence a fotografie Jana Holešinského nejmladšího.

starostou obce Jiřího Řičicu (ČSL) a místostarostkou JUDr. Martu Výmolovou (OF). Po 45 letech tak skončila éra národních výborů a jejich předsedů jako představitelů obce. Ne všichni obyvatelé tyto změny bez výhrad vítali. Kronikářka si v zápise k roku 1990 posteskla, že hesla a kritika životní úrovně, zdravotnictví nebo stavu životního prostředí ze strany občanského fóra neodpovídá jejím zápisům z minulých let.⁷²

V roce 1992 přivítala obec potomky svých největších hrdinů. Synové Františka Masaříka a Františka Vindiše se se svými manželkami a bývalými spolubojovníky svých otců zúčastnili odhalení pamětní desky oběma pilotům u místní školy.⁷³ Ve stejném roce začala obec vydávat vlastní zpravodaj, který má vzhledem k velikosti obce velmi dobrou úroveň.

⁷² Obecní úrad Čejč, *Kronika obce*, 1990, s. 10–11.

⁷³ Tamtéž, 1992, s. 5–6.

Pokračovaly také styky obce s francouzskými partnery. Na jejich podporu vzniklo sdružení s názvem Čejč-Déservillers, spolek československo francouzské spolupráce s cílem zabezpečovat návštěvy francouzských hostů v obci.

Kromě pravidelných návštěv v období hodů, které na francouzské straně stále vedl starosta André Menettriér – Dedé, se v letech 1991 a 1992 podařilo uspořádat delší výměnné pobyty mládeže. V roce 1993, kdy vzájemné styky vstupovaly do druhého desetiletí pozval Dedé Menettriér Čejčáky do Déservillers na červencovou Slavnost sýrů. Kromě této velké slavnosti byly na programu také návštěvy vinných sklepů a pálenice. V roce 1994 přijeli Francouzi díky spolupráci s Mysliveckým sdružením „Jezero“ Čejč již podruhé na hon. Poslední větší návštěva Francouzů o hodech se konala v roce 1995. Poté frekvence setkání poněkud ochabla, zejména díky výsledkům francouzských voleb, které do čela spřátelených obcí vynesly nové lidi, kteří nebyli v setkáních osobně angažováni. Činnost spolků na obou stranách byla pozastavena.⁷⁴ Přesto do Čejče i nadále zajížděly návštěvy nejužšího kruhu francouzských přátel (zejména André Menettriér, bratři François a Bernard Languille, Dominique Bulle a Bernard Courdevey) a naopak. V roce 1999 se podařilo obnovit vztahy na oficiální úrovni. Čejčské obecní zastupitelstvo přijalo pozvání k návštěvě v červenci tohoto roku. Společenství 16 obcí kan-

*Červen 2004, návštěva
ve Francii spojená se sběrem
podkladů k této knize
(uprostřed starostka
JUDr. Marta Výmlová).*

Radnice v Déservillers.

tonu d'Amancey založilo výbor pro družební styky s Čejčí a navrholo, aby příští vzájemné návštěvy probíhaly na základě dohodnutých specializovaných témat. Pracovní zájezd podnikatelů z širšího okolí Čejče v roce 2000 naznačuje, že vzájemné vztahy se tím rozšiřují o další významnou úroveň.⁷⁵

Po roce 1989 se významně rozšířilo spektrum společenských a kulturních aktivit v obci. Na poli kultury doplnil v roce 1998 dlouholetou činnost cimbálové muziky a ženského sboru ochotnický divadelní soubor mladých, od roku 2001 vystupující pod názvem OKNO. Po prvním představení pohádky „Jak Krakonoš napravil líného ševce“ přišla na řadu další představení, mezi jinými také několik komedií F. R. Čecha v režii Ludmily Fojtíkové, ředitelky základní školy.

Čejčská mládež se v 90. letech pustila také do řady jiných aktivit. Turistický spolek Kasiopeja uspořádal několik letních táborů a řadu výletů do bližšího i vzdáleného okolí Čejče a také jinak se stará o zábavu pro děti, například pořádáním „drakiád“ a jiných her. Na organizaci dětských dnů spolupracovali turisté také s modelářským kroužkem PALM (Přátelé aviatiky a leteckého modelářství), který podobně jako turistický oddíl vznikl již v 80. letech. Od roku 1977 čejčská mládež pravidelně pořádá ve vlastní režii také hody poté, co dosavadní pořadatel TJ Sokol a ani jiné spolky neprojevíly o další pořádání hodů zájem.

⁷⁵ Čejč dnes. *Zpravodaj Obecního úřadu*, 1992–2000.

Jak Krakonoš napravil liného ševce

Pohádka o 3 jednáních

režie: Kateřina Damborská

OSOBY A OBSAZENÍ:

Krakonoš	Eda Michna
švec Petr Smola	Lukáš Fojtik
Barbora, jeho žena	Barbora Prýgllová
Liduška, jeho dcera	Petra Mančíková
Hanička, jeho dcera	Kateřina Damborská
Silberstein	František Jahoda
kmotra Polívková	Vladimíra Jahodová
Frantík	Roman Glos
Věrka	Petra Nachtmanová

VÍLY A TRPASLÍCI

Lesanka	Simona Ševelová	Klapálek	Zuzanka Slabá
Travenka	Eliška Voltemarová	Snídálek	Eva Hnidáková
Rosenka	Andrea Konečná	Hádálek	Petra Martinková
Vrběnka	Barbora Štábllová	Šlapálek	Libor Kučera
Trnuška	Pavla Valentová	Pospichálek	Adam Kolář
Lučenka	Jiřina Bízová	Povidálek	Stanislav Hanáček

Do roku 1990 patřily k aktivním organizacím Svaz žen a Československý červený kříž. Z čejských spolků a sdružení má největší členskou základnu Český svaz zahrádkářů, který funguje již od roku 1960. Kromě zajišťování odborných přednášek se specializuje také na pořádání zájezdů na výstavy, za památkami v České republice, ale také do zahraničí. V jeho rámci působí také Spolek vinařů, který pořádá tradiční „košty“ vín.

Čejská organizace Českého svazu včelařů v roce 1998 sdružovala 31 členů z Čejče, Čejkovic, Terezína a Karlína. Členy z několika obcí sdružuje také místní organizace Moravského rybářského svazu, jejíž členové mj. udržují zdejší rybníček, který obec v roce 2005 koupila. 26 členů vykazovalo v roce 2000 Myslivecké sdružení „Jezero“,

hospodařící na ploše 1 269 ha. Myslivci se mimo svoji obvyklou činnost spojenou s ochranou a lovem zvěře rozhodli obnovit pamětní desku T. G. Masaryka k výročí narození. V roce 2000 byla s více než čtvrtmilionovou dotací obce provedena generální oprava hasičské zbrojnice. Místní dobrovolní hasiči tak získali lepší podmínky pro svoji činnost. V Čejči působí také Sdružení tělesně postižených.

Další volby do obecního zastupitelstva se konaly v roce 1994. Po třech mandátech získaly KDU-ČSL, ODS a KSČM, po jednom Českomoravská strana středu a Hnutí zemědělců. Starostou byl opět zvolen Jiří Řičica z KDU-ČSL.⁷⁶ Starostou byl zvolen také v roce 1998, kdy si po třech mandátech opět rozdělili ODS a lidovci, dva mandáty získala KSČM a jeden mandát Moravská demokratická strana. V létě 1995 postihla Čejč po vydatných deštích lokální povodeň. I když nenapáchala takové škody jako v sousedních obcích, voda a bahno poškodily několik domků a sklepů. Při velkých povodních v roce 2002 poskytli Čejčané pomoc vážně postiženým obcím Zálezlice a Kly na Mělnicku.

V tomtéž roce se s komunální politikou rozloučil Jiří Řičica a zakončil své dvanáctileté úspěšné působení v čele obce. V posledních komunálních volbách se jako první žena v historii Čejče stala starostkou jeho dlouholetá zástupkyně a spolupracovnice JUDr. Marta Výmolová (ODS). Její strana má v zastupitelstvu 4 mandáty, po dvou Sdružení nezávislých kandidátů a KSČM a jeden KDU-ČSL.

⁷⁶ Tamtéž, zima 1994, s. 7–9.

*Starosta Jiří Řičica uděluje
hodovní právo.*

Výsledky voleb do vyšších zastupitelských orgánů v Čejči

Volby do poslanecké sněmovny PČR

1996

volební účast 88,5%

1.	ODS	21,5 %
2.-3.	ČSSD	18,7 %
	KSČM	18,7 %
4.	KDU-ČSL	15,2 %
5.	ODA	8 %
6.	SPR-RSČ	6,4 %
7.	moravistické strany	4,4 %

1998

volební účast 78,8%

1.	ČSSD	26,6 %
2.	ODS	21,8 %
3.	KSČM	19,4 %
4.	KDU-ČSL	15,8 %

2002

volební účast 63 %

1.	KSČM	26 %
2.	ČSSD	25,7 %
3.	ODS	20,6 %
4.	Koalice KDU-ČSL a US-DEU	19,4 %

2006

volební účast

1.	ČSSD	31 %
2.	ODS	30 %
3.	KSČM	17 %
4.	KDU-ČSL	13 %

Volby do krajského zastupitelstva

2000

volební účast 44%

1.	Čtyřkoalice	31,6 %
2.	ODS	27,6 %
3.	KSČM	19,7 %
4.	ČSSD	11,8 %

Z hlediska jednotlivých politických stran se výsledky komunálních voleb rozcházejí s preferencemi Čejčáků ve volbách do poslanecké sněmovny či krajského zastupitelstva. Ačkoliv také v Čejči zájem voličů o celostátní volby dlouhodobě klesá, ve srovnání s celostátními statistikami i některými okolními obcemi a městy bývá volební účast v obci velmi vysoká.

Obecní zastupitelstva se po roce 1990 vedle podpory podnikání, společenských, sportovních a kulturních aktivit a využívání potenciálu spádového charakteru obce zaměřovala také na zlepšování celkové vybavenosti a úrovně služeb obyvatelům a také životnímu prostředí.

Obecní skládka v lokalitě Bílý kopec, která sloužila také několika okolním obcím a do roku 1990 fungovala v podstatě „na černo“ se díky svému nevyhovujícímu stavu a sankčním poplatkům stala pro obec nežádoucí ekologickou, ale také finanční zátěží. Po úpravě hospodaření na skládce v první polovině 90. let byla v roce 1999 zahájena její rekultivace. V roce 1997 dokončila obec revitalizaci čejčského potoka. Ekologie se týkal také několikaletý spor obce a jejích obyvatel s „Horákovou“ Rodinnou farmou, který se zejména v letech 1996–1998 stal hlavním tématem komunální politiky. Podstatou sporu byla snaha jmenované firmy, která v roce 1995 zprivatizovala čejčské hospodářství bývalého hodonínského státního statku, výrazně rozšířit chov vepřů, který zápachem obtěžoval obyvatele. Seriál rozhodnutí státních orgánů zodpovědných za hygienu a životní prostředí o rozsahu pásma hygienické ochrany, odvolání a znovu-projednávání včetně bouřlivých veřejných jednání v obci se pro obec zpočátku vyvíjel příznivě, když v roce 1996 okresní hygienická stanice rozhodla ve prospěch odpůrců rozšíření chovu. V roce 1997 se po dalším kole rozhodování a odvolání celá záležitost ocitla dokonce na stole krajských hygieniků v jihomoravském kraji. Nové, pro farmu příznivé rozhodnutí z roku 1998 však přes další odvolání nabylo právní moci.

Již v roce 1993 se zastupitelstvo zabývalo také možností zavést v obci rozvod kabelové televize. Projekt nakonec v roce 1998 realizovala firma NOEL z Rohatce a v polovině listopadu zahájila „kabelovka“ zkušební provoz, včetně vysílání obecního kanálu ze studia zřízeného v nové budově obecního úřadu. Vybudováno bylo nové veřej-

né osvětlení. Rekonstrukce se nedávno dočkal také park včetně tanečního parketu a vybudování víceúčelové sportovní plochy. Došlo také k rozšíření a úpravám hřbitova. Opakovaně se investovalo také do oprav školy a jejího vnitřního vybavení.

Hlavní pracovní náplň zastupitelstev však spočívala v úspěšné realizaci větších investičních akcí směřujícím k zvelebování obce a jejímu stavebnímu rozvoji. Hospodaření obce stálo zpravidla na vyrovnaných obecních rozpočtech doplněných řadou úspěšně získaných a využitých dotací.

Bilance stavebního rozvoje obce

Během poválečných desetiletí doznala obec samozřejmě řady změn díky stavební činnosti. Nebývalý stavební ruch probíhá v obci právě v posledních letech, kdy bylo třeba napravit některé dluhy předchozí éry, kdy stagnovala především obecní výstavba. Naproti tomu dala soukromá stavební činnost vzniknout řadě nových rodinných domů. Například v letech 1945–1969 si jich obyvatelé postavili 49. Některé objekty naopak musely zaniknout, například při rozšiřování komunikací. Zbořen byl například také objekt bývalé kovárny, kde strávil učňovská léta T. G. Masaryk.

Již v roce 1947 přijal místní národní výbor regulační plán, ve kterém se vedle zbourání „Nového světa“, kde měla vyrůst budova MNV nebo kulturní dům, počítalo s parcelami pro nové rodinné domky, ale také pro státní traktorovou stanici, pro blíže neurčený průmyslový podnik a také byty, na které uplatňoval nárok státní statek.⁷⁷

Investičně nejvýznamnější akcí v prvním poválečném dvacetiletí byla výstavba kanalizace provedená ještě v roce 1948 a následně, po desetiletích marného snažení výstavba koupaliště realizovaná s obtížemi v letech 1960–1968.⁷⁸ V roce 1965 se do vlastního objektu přestěhovala mateřská školka provozovaná do té doby v budově školy. V roce 1986 byla dokončena stavba nové mateřské školy, která obci slouží dodnes. Za přispění hovoranských horníků se uvažovalo také o obnovení čejčských lázní.⁷⁹

Na proměně původního charakteru obce se necitlivě podepsalo budování hospodářských objektů socialistického zemědělství, zejména družstva a šlechtitelské stanice.

⁷⁷ OAH, fond MNV-Č, Pamětní kniha obce Čejč, 1947, s. 7.

⁷⁸ Tamtéž, 1965, IV, s. 10.

⁷⁹ Ti poslali v roce 1954 dokonce žádost adresovanou prezidentovi Zápotockému. OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1954, s. 21.

⁸⁰ *Čejč dnes*. Zpravodaj
Obecního úřadu, léto 1998,
s. 3–8.

Ačkoliv bylo například rekonstruováno veřejné osvětlení, upraven park a vydlážděny účelové komunikace, celkově zvelebování obce zaostávalo za očekáváním obyvatel.

V roce 1991 schválilo zastupitelstvo na veřejné schůzi urbanistický plán obce který vytvořil základ pro realizaci velkých stavebně-investičních projektů. Plynofikace Čejče byla dokončena v roce 1996. V průběhu uplynulých 15 let se obci podařilo vybudovat či zrekonstruovat řadu místních komunikací, mj. v souvislosti s dobudováním obecní kanalizace, např. v ulici u mateřské školy (1992), v lokalitě Závistě (1994) či v Slavkovské ulici (2000). Výstavbu kanalizace korunovalo v roce 2003 dokončení stavby čističky odpadních vod. K milionovým investicím patří také nová budova obecního úřadu a výstavba bytů. Možnost postavit novou radnici se naskytla v roce 1996 v souvislosti s plánem České spořitelny na vybudování nové pobočky v obci. V následujícím roce byla na pozemku ve středu obce odkoupeném od rodiny Gottlandovy zahájena a dokončena stavba financovaná obcí. Slavnostní otevření nového obecního úřadu se konalo 8. května 1998.⁸⁰

*Nová budova obecního
úřadu.*

V létě roku 1999 registrovala obec 15 žádostí o přidělení bytu a několik zájemců o obecní pozemky k výstavbě rodinných domků. Na volné parcele „na Vranovém“ nedaleko nového obecního úřadu, kde se uvažovalo také o stavbě objektů pro živnostníky dostala přednost stavba bytového domu, který byl dokončen v roce 2004. Spolu s ostatními výše zmíněnými úpravami se tak střed obce dočkal pronikavých změn.

Další rodinné domy vyrostly také v areálu někdejšího koupaliště. Ačkoliv nedostatek vody a celková nerentabilita případné obnovy koupaliště v obci znamená tečku za kdysi dlouhodobým snem české veřejnosti, která o jeho výstavbu zápasila dvě desetiletí, je právě srovnání problémů s jeho výstavbou v 50. a 60. se současným rychlým zvelebováním obce velmi výmluvné. Stavební ruch a zvelebování obce v posledních 15 letech svojí intenzitou daleko překonaly veřejný stavební rozvoj celých předcházejících poválečných desetiletí. Bytová výstavba je přitom podmínkou, aby spádová obec využila současného trendu, kdy se sem stěhují i noví obyvatelé z okolí a zároveň zabránila útěku vlastních obyvatel jinam.

Ohlédnutí za vývojem počtu obyvatelstva

Jak se Čejč měnil z hlediska obyvatelstva? Ve válečných letech 1939–1944 zaznamenala matrika 92 narození a 85 úmrtí. Celkově však v důsledku války obyvatel ubylo. S tím se změnila také národnostní struktura obce. Zdejší Němci se buď nevrátili z války nebo byli až na výjimky zatčeni a odsunuti. Také z Židů, kteří přežili holocaust, se vrátili jen čtyři, ale ani jeden z nich v Čejči dlouho nezůstal.⁸¹ Odcházel však také někteří čeští obyvatelé do pohraničí.

V roce 1948 měla obec 981 obyvatel, což je o 13 obyvatel více než v roce 1947 při pasivní bilanci přirozeného přírůstku. Na absolutním přírůstku se mj. podílel také návrat některých osídlenců, kteří se nedokázali v pohraničí adaptovat. V poválečných desetiletích počet obyvatel obce stagnoval. Ačkoli například v roce 1955 zaregistroval Čejč přirozený přírůstek 13 obyvatel, šlo spíše o výjimku.⁸² Dlouhodobě trpěla obec odchodem zejména mladých lidí do měst za prací a perspektivnějším životem.⁸³

V roce 1968 žilo v Čejči 1187 obyvatel ve 332 domech. I když se během dalšího roku narodil rekordní počet

⁸¹ OAH, fond MNV-Č, inv. č. 22, 1940–1944, s. 22.

⁸² Tamtéž, 1955, s. 42.

⁸³ Tamtéž, 1957, VIII, s. 15.

26 dětí a pouze 9 lidí zemřelo, počet obyvatelstva se snížil na 1175.⁸⁴ Tato tendence byla odvrácena silnými populačními ročníky v 70. letech. V roce 1972 žilo v obci 1212 obyvatel. Tento počet zhruba odpovídá dnešnímu stavu. Podle nejnovějších údajů má dnes Čejč 1240 obyvatel a 450 domů.

*Průmyslová výroba, podnikání, obchod a služby
v zemědělské obci*

V kdysi pouze zemědělské obci se v průběhu poválečných desetiletí v rámci experimentů komunistického režimu zabydlely také některé průmyslové podniky včetně výrobních provozů.

Z delší časové perspektivy se obec průmyslové výrobě otevřela již napojením na železniční síť. V roce 1997 oslavila trať Zaječí–Čejč–Hodonín 100 let svého trvání. Oslavy, jejichž hlavní atrakcí byly parní lokomotivy a historické vozy včetně salonního vozu prezidenta T. G. Masaryka z roku 1930, proběhly 13. září.

V roce 1966 započala v Čejči výstavba ověřovacího provozu Výzkumného ústavu tvářecích strojů a technologie tváření (VÚTS) v Brně, který hledal rychlou cestu k umístění zkušebního provozu. Výroba začala v roce 1967 v provozovně, kterou MNV do té doby pronajímal hovoranskému družstvu. Postupně se z provozu stalo specializované pracoviště pro objemové tváření oceli za studena. Od roku 1989 nesl podnik název FORM a velké procento jeho výroby směřuje do automobilového průmyslu. V současné době převzala podnik francouzská firma LISI AUTOMOTIVE. Od konce 50. let působila v Čejči také konstrukční kancelář Vítkovických železáren.⁸⁵

„Pozoruhodné“ jsou také osudy čejčského mlýna, který se za éry Karla Vrány stal jedním z největších na celé Moravě. Kormidelníci socialistického hospodářství zde však mletí obilí zastavili a od roku 1957 přešel mlýn „jako první na Moravě“ na loupání a mletí surové rýže a tímto primátem se mj. podílel na kažení jakosti tuzemského piva. Od roku 1962 byl mlýn rekonstruován na velkovýrobnu krmných směsí. V roce 1968 měl tento zapáchající a prašný provoz kapacitu téměř 3000 vagonů. Až v roce 1993 došlo po privatizaci objektu a jeho důkladném vyčištění a k obnovení mletí pšenice společností CEREAA,

⁸⁴ OAH, fond MNV-Č, Pamětní kniha MNV v Čejči 1966–1980, s. 101.

⁸⁵ Tamtéž, léto 1993, s. 4. Pamětní kniha MNV v Čejči 1966–1980, s. 96.

poté Delta.⁸⁶ Obnova mletí obilí zůstala však pouhou epizodou. V současné době mlýn již nefunguje a bez užitku chátrá. V roce 1957 se uvažovalo také o výstavbě pekárny pro celý region. Ta však byla z důvodu lepšího přístupu k nezávadné vodě postavena v Mutěnicích. V Čejči si o tom mysleli své. V Mutěnicích bylo prý hlavně více vína pro rozhodující činitele.⁸⁷

Od roku 1990 se v Čejči úspěšně rozvíjí rodinná firma Kornfeil. Během tří let si vybuodovala vynikající konstrukční a technické zázemí pro výrobu plynových pecí, kynáren a sázecích zařízení. Firma úspěšně dodává do zahraničí.

Z menších firem se zpracováním kovů a skla zabývá firma EMILAK. Obchodní činnosti, totiž distribuci potravin a zejména značkových zahraničních cukrovinek se věnuje firma HAAS a také společnost NADA – velkosklad Plzeňského Prazdroje.

V 90. letech došlo vedle rozvoje nových také k obnovení některých rodinných živností, znárodněných komunit v 50. letech, jako například v případě původní dřevařské firmy Jindřicha Glose, jejíž nástupce – stolařství ukončilo činnost v roce 2002. Ve zpracování dřeva působily v Čejči do roku 1999 také firma Janík a pila Jana Esterky. Jako jedna z prvních soukromých firem vzniklo v Čejči zámečnictví bratrů Koutných, které navázalo na kovářskou práci předchozí generace. Písmokamenictví, rámařství a paspartování provozuje Miroslav Kučera. Mezi živnostníky poskytujícími služby jmenujme namátkou Elektroservis Víta Bízy, kadeřnictví DAGMAR a autoservisy J. Neduchala a B. Jíry.

Firma Jana Mančíka podniká ve stavebnictví, kde realizovala také několik větších veřejných či podnikatelských zakázek.

Do roku 1990 fungovala v Čejči obvyklá základní síť obchodů jako řeznictví, kde prodávali Božena Šaléová a později Josef Ptáček. V textilu prodávala Emílie Výmolová, v obuvi Hana Trávníčková, v potravinách Jindřiška Haniková a později Anna Tomanová, v potravinách na dolním konci Věra Stávková, v oděvech Libuše Leskovská, v kovomatu Josef Kopřiva a později Josef Müller, v papírnictví Jitka Melánová. Občerstvit se mohli Čejčané i přespolní v bufetu a cukrárně, kde prodávaly Hedvika Šťastná a Jiřina Vyhňáková a pohostinství Soko-

⁸⁶ OAH, Fond MNV-Č, Pamětní kniha obce Čejč, 1957, IV, s. 3–4; *Čejč dnes*. Zpravodaj Obecního úřadu, jaro 1993, s. 7–8.

⁸⁷ OAH, fond MNV-Č, Pamětní kniha obce Čejč, 1957, IV, s. 4.

Zdeněk Grmolec,
* 1947

 Středoškolský pedagog, vyučoval v Praze, nyní působí na gymnáziu na Tábořské v Brně. Jako autor má za sebou vedle řady básní a statí uveřejněných v časopisech a novinách také básně publikované ve sborníku *Hnízda stěhovavých ptáků* (1978), čtyři knihy povídek – *Půlnoční verbuňk* (1989), *Výběrová osamělost* (1993) a *Akvárium/Intimní duely* (2004) a jednu novelu – *Ošklivé káčátko* (2002). Dvě poslední jmenované knihy vydalo nakladatelství Albert **Františka Šalého**, *Půlnoční verbuňk* a *Ošklivé káčátko* čerpají inspiraci z rodného Čejče.

lovna, kde čepoval Jaroslav Svoboda nebo v pohostinství na dolním konci, kde pracovali Jan Rakušan, Květoslava Rakušanová a Soňa Daňhelová. V roce 1983 bylo postaveno nákupní středisko Jednoty.

Někteří zaměstnanci u svých prodejen zůstali jako soukromí majitelé i po roce 1989. V Čechách za posledních 15 let vznikla ale také zanikla řada dalších prodejen. Namátkou: novinový stánek M. Hrabcové, prodejny obuvi J. Koskové a Aleny Třeščíkové, diskontní prodejna a pohostinství J. Červenky a J. Dugoviče, řeznictví Antonie Dvořákové, prodejna spojovacích materiálů Z. Hrabánka, prodejny zeleniny Jaroslava Vindiše, Vlasty Strakové či Zdeny Pekárkové, hospodářské potřeby A. Škodové, drobné zboží Rozkydalových či drogerie, papírnictví a hračkářství a elektro prodejna J. Müllera, hračkářství D. Knotka, cukrárna u Koutných, v pohostinství funguje restaurace Beseda Josefa Ivičiče či pohostinství Sokolovna J. Koska, dále restaurace Formanka.

Většina firem se v minulosti i dnes podílela a podílí na sponzorování společenských a kulturních aktivit obce, přispívají na provoz školy nebo některé investiční akce. Zejména zemědělské podniky jako Rodinná farma (nyní Horákova farma), CEZEA a ZEMAS také pomáhají svými mechanizačními prostředky při terénních úpravách v obci nebo například při odklizení sněhu.